

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Poggii Florentini Oratoris || Clarissimi, Ac Sedis Apo.||
Secretarii Opervm ||**

Poggio Bracciolini, Gian Francesco

Argentinae, 1513

VD16 ZV 12623

De Miseria Hvmanae Conditionis libri duo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14341

Poggij Florentini Oratoris clarissimi / ad illustrissimū principem Sigismundum Pandulphum Malatestam: De miseria conditionis humane.
Liber primus.

capitū: cōquerentibus tam asperam atq; imanam Barbarorū crudelitātē in cede & sanguine fidelū debacchātā. Quidā verbis augebant calamitatē susceptā futurāq; christiani populi pericula extimescebāt. nisi alijs & consilijs & viribus tali incendio futuenerēt. Singuli deniq; in eam sententiā descendebant: ut nullā prorsus orbis seculi dūrorem / neq; perniciosiorē urbis alicuius captiuitatē asseuerarent. Idē vultus Christi fidelibus illatū affirmabantq; dubitandū esset / ne pestem perniciosissimā cōsequeremur / urbem illā tanq; ianuā quandā p̄bituram Teucris aditum ad occupandas reliquas Europe nationes: p̄sertim in mutua christianorū dissensioe. Nullū esse christiānū regnū pacatū: nullā ferme gentē / nullā puñciā absq; bello. Eos qui suis opib; essēt reprimere et cōtundere vires infidelū soliti / domesticis discordijs implicatos esse. Itāq; que sola suis armis terra mariq; p̄fligaret potentia barbarorū / varijs bellis q̄sari. Ita vero dolebāt eōm Grēcū ruina / ut de p̄pria extimescerēt: cū om̄s hebescere viderent ad ferēda p̄sidiā: qbus hostilis impetus cohiberet. Cū postea post varios sermones abissent om̄es / p̄ter Mattheum palmeriū virum doctissimū atq; om̄i virtute p̄stantē / percontari cepit Cosmus: qd de hac luctuosa sentiremus captiuitate: quā om̄es tam multis verbis ita deplorarent atq; auerent: ut cōstans esset opinio / nihil magis pestiferū christiānis accidere potuisset. Et simul de varietate temporū querebat & fortune sequitā: existimans nihil crudelius: nihil acerbius multis seculis auditū. Tum Mattheus: ego inq; humanitatis t̄m causa tanq; urbis ruine cōmiseratōem arbitror esse habendam. Si vero Grēcōrū naturā / mores / vitam / perfidiā / desidiam / aurariā expendas: digni om̄i supplicio vident. Primū que sit eorū natura / que vita satis a Cicero: ne nostro exprimit in ea oratione que est pro L. Flacco. qua fide / qua religione / quo animo erga christiānos semp fuerint declarat plurimū exercitū christiānorū interitus: qui cū ad terrā sanctā recuperandā p̄ficerent / varijs eorū insidijs sunt extintū. Bis iam fidei p̄fessionē catholice in cōsilijs factā abnegarūt. Tāta vero in illis insigniā / tū aurarica valuit: ut cū plurimo auro argentoq; abundarēt / ne nūmū qdem impedere vulerint in eorū urbis tutelā. credo ut opulentiorē p̄dam Teucris reliquerēt: cū certissima fama sit: ingentē & ultra q̄ quis fuerit opinio in illa thesauri thesaurū fuisse repertū. Semp pontificū p̄sidiā in rebus dubijs implorabant & quo d̄p̄met sibi subsidium prestare facillime potuissent ab alijs requirebant: ut non casu / sed diutino iudicio ea calamitas accidisse videatur. Fateor tamē: q̄uis eorum culpa tanta urbs perierit: esse eam crudelitātē etiā in barbaris deplorandā.

capitū

capitū

capitū

capitū

capitū

capitū

capitū

capitū

capitū

capitū

capitū

capitū

capitū

capitū

capitū

capitū

capitū

capitū

capitū

capitū

capitū

Fortunę li-
centia.

Hic tamē lamentabile tantę vrbis casum magnificendū puto: ac minime cō-
nendū. Verū non tam sunt hec admiranda / q̄ putantur vulgo: si q̄s fortune in re-
bus hūanis solitā licentiā atq; imperiū animi aduertat: eiusq; in dandis aufere dū-
opibus / principibus / imperijs / regnis instabilitatem. Non em̄ nunc primū in eter-
tendis ciuitatibus / gentibus / prouincijs vires suas ostentat. Antiquus est illi la-
dus alta quassare: hunc extollere: hunc deprimere: regem ex seruo / seruum ex re-
ge facere. Adeo autem constat frequentes fuisse etiā magnarū urbium desola-
tiones: vt minime videatur mirandum illam tonare critica sublimiora: & summa
fastigia demoliri. Scio non eam solum urbem captam ab hostibus / ac direptam:
sed plures amplissimas ciuitates superiorū temporū monumentis: quę post referē-
tur: non tm̄ simili / sed etiā maiore clade / & sanguine hostili furore deletas. Ho-
rum miseriam magno dolore ac fletu prosequi deberemus: nisi maior infelicitas
tis moles / maior rerū metus occurreret: cui cōmuni quadam naturę lege subdi-
ti esse videmur. Non igitur nobis vnus tm̄ vrbis / sed vniversi orbis esset calamitas
atq; infelicitas defendenda: quę a deo vulgat in omnes: a deo genus humanū cō-
plexa est: ut nulla tanta esse posset dicendi copia: quę pro cōmuni miseriarū quali-
tate parem rebus eloquentiam prestaret. Videtis publicā / naturā: sensibus nos-
tris affixam miserę vitę legem ex parentis primi culpa contractam. Hinc nostra
omnis infelicitas pendet. Hinc errores / vitia / scelera hominū ortum ducit: ex quibus
vitę huius miseria propagatur. Hinc peccandi atq; a virtute declinandi faci-
tas / occasio / materia prebita est. Quibus rebus satis palam esitaret mortaliū men-
tes in miserias incurrere defendas: si vacaret nostras singillatim recenfere: ac de-
plorare calamitates. Quid est enim vita nostra nisi peregrinatio quędam laboris
erroris & stulticię plena. Hęc Heraclitus ille philosophus mente versans / conti-
nuo fletu stulticiam hominū miseriamq; prosequēbatur. Dolebat sapiens ille tam
stultam esse hominū vitam: lugebatq; humanū genus ad insaniam prolapsū:
cōtinuis meroribus versari: recta consilia spernere: negligere virtutem: vita sum-
mo studio sequi: odisse bonos: fauere malis: ea semper temere atq; impotente pe-
tere: quę animū nostrum fumis angoribus / varijsq; molestijs ac perturbationibus
agitant. Itaq; vitam hanc omnē defendam arbitratur: tanq; fontem uberrimū
ex quo multiplices nōstre infelicitatis vicijsq; moleste riuuli emanarent. Quare
melius inquit Cosmus egisse Democritus dicitur: qui non fletum / sed risum erro-
ribus hominū accommodabat. Quid em̄ stultius / aut viro sapiente indignius: q̄ fieri
re id quod corrigere nequeas: aut ex eo dolorem minime profuturū sumere / q̄
nullo pacto queas imutare: Ego potius miserijs nostris modū cenfeo statuendū
q̄ verbis augendas esse: aut certe inuestigandum / quemadmodū leuioribus nobis
efficeremus. Satis natura ipsa difficilis est: fragilisq; etiā consilio adhibito ad eby-
sistendum incōmodis nostris: absq; q̄ illis grauitatem maiorem & durum pōdit
nostra cogitatione & malorū memoria adiudamus. Fateor plurimas esse vitę nos-
tre molestias: & magnā esse humani generis imbecillitatem. Fateor pluribus for-
tunę ventis nos esse expositos: & naturam nostram fragilem esse. Sed data sunt
etiā nobis cōmoda permulta / & firma presidia: quibus tui esse possimus aduersus
fortunę minas / & hanc quā narras miserā vitę cōditionē. Multa largita est nobis
blandimenta natura: multa q; iocunditates ac voluptates etiā honestas conestit /
quibus eiusmodi miseriarū pōdere leuaremur. Vxorē preterea dedit: liberos / nepo-
tes / p̄nepotes: in quibus tanq; in speculo nostrę imaginis exemplar intueremur.
Dedit in super longā progeniē: diuitias: opes: amplitudinē: honores: magistratus: sim-
peria: summū in ciuitate locū: quę nos aliquo velut impediō demulceret: et animū
nimiam molestijs auocātes / p̄ducerent a tranquillioribus cogitationibus. Id vero quod plerū
faciendū est / cōcessit nobis cōditor oim̄ Deus: rōem rebus ceteris excellentiore ad quā

Fomes ma-
li.heracliti la-
cus super
miseria hu-
mana.Cosmus.
Democri-
tus.Naturę blā-
dimenta.

tanq̄ inimicā arcem cōfugeremus: cuius p̄fidiū fultū/ cōfiliūq; parētes rebus mo-
 dum statueremus: nec progredi longius q̄ eius p̄fcripta patian̄t ſineremus nos-
 tras cupiditates. Illius ſane p̄ceptis ad beatā p̄ducimur vitā: vendicamurq;
 ab om̄i miferiarum tumultu. Id tibi certe ratio p̄ſtabit/ ſi ei obtempaueris: ut ſis
 mo cōſtantiq; ſis animo aduerſus utramq; fortunā: ut omne ſcalus equo animo
 ſeras: v̄imobilis ac tui iuris nullos reformides miferiarū tumultus: ad nullos me-
 tus expaueſcas: libertateq; v̄tatis animi: qua tectus ſis ab omni fortunæ bello/ &
 ad p̄ſentia mala cōſtans/ & intrepidus ad futura. Sed quoniam cōmuni ſtulticia: a
 diuerſis egritudinibus ac libidinibus p̄turbandos. Cum em̄ rōnem: hoc eſt virtus
 tem que eſt recta ratio/ neglexerimus: noſq; multiplicibus cupiditatibus rationi
 aduerſis inferuerimus: tanq̄ a vero itinere oberrantes/ nullū quietis portū reperi-
 mus: vagi/ inſtabiles/ anxii/ ſolliciti. ut quos libido huc illuc tranſuerſo agat/ nullo
 certo ſine cupiditati. Quo ſit ut ip̄met noſtris malis a diuī cauſamq; p̄beamus
 Subimus em̄ fortunę om̄ia pro nutu ſuoq; more vertentis arbitriū: cuius teme-
 ritate regitur p̄cipue vulgi atq; imperitorū vita. Quare haud mirum debet vide-
 ri: ſi multis miferijs implicita videtur humana conditio. Culpa id certe accidit noſ-
 tra/ non nature: qui dotes illius nobis ad bene viuendū datas: malisq; dep̄cau-
 tas moribus: verūtam in p̄nicem noſtrā: ſerui fortunę facti/ cum liberi eſſe poſſe-
 mus. Tum ego: Dabit mihi veniam Mattheus inquam: ſi paucis ad ea que ate
 dicta ſunt/ reſpondebo. Opinor Coſme/ ideo tibi ita videri: q̄ ceteros forſan tui
 ſimiles & animi virtute/ & vitę integritate/ ſide/ conſtantia iudicas: ſed non om̄es
 idem ingenii/ eandem mentem/ eandem opes/ copias/ facultates/ eandem nature
 dotes aſſerunt ad vitę moleſtias propellendas. Vnicum podagre incōmodū in te
 cōſpicimus: reliqua Deus opulenter in te congeſſit/ que ſunt homini p̄cipue ex-
 optanda: ut hanc unam corporis egritudinē plurima & animi & fortunę dona cō-
 penſare queant. Sed quid ſentimus de reliquis: quorū hunc ſumma inopia: hūc
 malum peſſimū ſtulticia: alium prolis orbitas: alium cęcitas: quosdam debilitas
 corporis: nonnullos tum carcer/ tum patrię calamitas: quosdā efferā imaniſq; nature
 ra a deo p̄mit/ ut ſe ultro miferos proſequant: qui q̄mes longe a te diſſentiunt: ut
 renturq; Terentiū verbis: Tu ſi hic ſis aliter ſentias. Itaq; minime miror: leuem tibi
 videri miferiā noſtrā: aut non a deo diſſuſam: ut exiſtimes om̄es mortales illi ſub-
 ditos eſſe. verū ſentiret a liter ille: cui que tibi a diſunt/ de eſſent om̄ia. diceretq; ven-
 trem plenū veteri proverbio/ facile deieciūijs diſſerere: te ſtare ſuo exēplo inops
 nihil eſſe miferius paupertate: patria pulſus/ nihil exilio inſolentius: ignobilis/ nihil
 difficilius concēptū: luminibus carens/ nihil durius cęcitate: æger copore/ nil mor-
 bo miferius aſſeueraret. Stulti nunq; de ſua ſtulticia cōquerunt. Nullus em̄ a deo
 demēs reptus eſt: q̄ aut de ſtulticia quereretur: aut doleret ſibi ſapientia de eſſe. Plus
 res inſurgerēt contra tuam ſententiā varijs caſibus a cęti: qui nihil aſſirmarent hac
 vita miferius nihil durius: nihil difficilius eſſe. p̄batiliſimis teſtibus cōtenderēt. Ad
 paucos deſcendere/ in paucionibus imorari ſecundā fortunā. Aduerſe aut latum/
 amplum/ & peruagatū campū eſſe: iam proſpere ſit breuis atq; anguſtus. Vitam
 hanc omnē tum breuem eſſe: tum fortunę/ libidini/ iniquitatiq; addictam: iniqua
 magis q̄ equa lance a cęta hoim pōderantis. Hanc maxie bonis ac fortibus inſeſtā
 vins: quos pro arbitrio oppugnet/ virtuti p̄cipue inimica: illius temeritati nos ſub-
 ditos eſſe: vinibusq; eius magis obnoxii q̄ rationi. Aſſeueraret p̄te rea rōem/ quā
 ſupra fortunā cōſiſtere arguis ſopitā quodāmodo cedere icibus fortunę/ & illis
 uſ cōtumaciā cōſiſtere. Hinc morū p̄ceptor ſcribit Seneca: nos in fortunę regnū
 durū atq; inuictū p̄ueniſſe: illius arbitrio digna atq; indigna paſſuros: abuti eam
 impudenter/ cōtumeloſe/ crudeliter/ corpibus noſtris: alios ignibus utere: alios

Virtus res
cta ratio.

Poggius

Terentius

Seneca

Rationis p
fidium

Rōnem de
bellant.

Psalmista.

Terentius
Seneca.

per incerta maria nudos iactare: ex quo omnem vitam nostra/tum suppliciu
affirmant: tum flebilem totam: tum varijs plenā casibus atq; infectā. Hanc q; dicit
tam nobis rationē asseris: qua fortunę vires debilitarentur: fateor id verum esse
quo ad animum spectat: si quis illa libere uti possit: sed plurima obstacula & tan
quam duri obices oppositi sunt ad consequendā virtutem. Concessit nobis ru
rum parens natura/vnicum tm̄ rationis p̄sidiū: quo firmiores cōtra fortunę in
petum staremus: sed debilitavit illud plurimis hostibus ac p̄ualidis. Non enim
veteranos solū milites/sed varias machinas ac tormenta comparavit: quę illum
continuo bello expugnarent. Videtis quale quantumq; sit/ non agmen/sed exerci
tus in nos undiq; inuentū vitiorū: quibus inualecunt animorū morbi contra ra
tionem ad prelium descendentes: quanta contra virtutem insurgat acies improbi
tatis: quantum sapientia a stulticia oppugnetur magno insanorum fulta comitatu
Horū omnīū rationis ac virtutis hostiū: si vires considerabis: difficilimā profectio
iudicabis esse vnicam rationem/tot oppugnantū certamine depressam/vim su
am posse in tam dura atq; aduersa acie exercere. Bellantur enim atq; acriter ratio
nem persequuntur auaricia/prodigalitas: luxuria: metus: temeritas: libido: emula
tio: superbia: ambitio: & sex centę perturbationes animi aduersę/valide atq; in
stillsine rationi: quarū vim pauci sunt adhuc reperti/qui ratione superarent. Ma
ximam vero mortaliū partem seducunt & rapiunt in arbitrium suum. Quorum
enim quęq; etiam in ciuitatibus bene institutis reperies vigam bonum/honestū
continentem: qui se vendicet a vitiorū contagione ne dicam miserrima seruitute.
Omnes declinauerunt inquit Propheta: siquid inutiles facti sunt: non est qui fa
ciat bonum: non est usq; ad vnum. Si nemo bonum facit: si atq; insipientis necesse
est. Nullum autem insipientia maius malum: nulla maior calamitas. Ergo conser
datur oportet: quoniā mali sunt omnes: & miseros quoq; esse. Nam uxorem/filios/
nepotes/reliquaq; quę enumerasti/hęc vitę miseriam voluisti propellere: vide
ne ea potius miseriarū irritamenta esse videantur: & quę iocunditate vitęq; futu
ra putas asserre: secum amplam materiem infelicitatis importent. Sunt em om
nia illa bona a fortuna mutuo concessa nobis: quę cum placuerit/repetendi sum
mum ius habet. Quo autem magis nos fortuna suis muneribus exornateo plus
est illius potestas mutabilitatq; extimescenda. O fortuna terentianus ille a doles
scens ait: q̄ nunq; perpetuo es bona. Tragediū quoq; Res humanas ordine mal
lo fortuna regit: pargitq; manu munera cęca peiora fouens. Quę paucis autem di
uitiū fortuna indulerit: q̄ fuerit inconstans/multorum quos delusit exempla ad
monent. Id sane cōstat: plus doloris amissa illius beneficia prebere: q̄ possessa vor
luptatis. Vxor vero & liberi/nepotes/coniuncti summe sunt iocunditatis: & vi
xerint diuitiū: & fuerint boni. Suspensus est & dubius animo tamen quilibet/ &
cōtinuo pauore incertus: metuens aut uxoris mortem: aut filij peccatū: aut mor
bum filij: ut Terentius ait. Vides preterea multorum orbitatem: quos fortuna ad
opes extulit ac dignitate. Vides alterum propter bonorum liberorū interitum
dolere: alterum ob malorum vitam. Vides multis fatius fuisse futurum: nec habu
isse plēnullam: nec uxorem unq; duxisse. Scis plurimos ob diuitias perisse: plu
res honorū cupiditate suis turbibus exactos. His bonis omnibus/ si bona habenda
sunt/ quę antea recessuilli: et sura mala pmixta nouimus/ et anexas calaitates. Opus
lentiam/paup̄tas/ qui maximus habet cruciatus/ sequit et inopia opes/ ac diuitia
egestas & solitudo: valitudine exoptant morbi: dignitati atq; honori proximitas

Fortuna in vita
in diuitiis in fortuna
in diuitiis in fortuna
in diuitiis in fortuna
in diuitiis in fortuna
in diuitiis in fortuna

est contemptus: proli liberorū orbitas succedit. Imperium aliquando seruitio mutatur. Mito q̄ ea quibus felicitatem comparari putas: instrumenta vitiorū / cupis dicitur in incantamenta / voluptatum illecebre / acerrimi libidinū stimuli esse cōsuetū. Etenim in peccandi licentia difficillimū est honestum seruire. Diuites inquit Tragedias: regnōq; sultū plūsq; fas est petunt: quod non potest / vult posse qui nisi mitum potest. Quibus ex rebus mihi persuasit adeo cōmunem hanc miseriarū esse laudem: ut neminē ab ea excipiendū putem. Tum cum videret dicendū finem esse facturū: Adde hīs Mattheus: si libet inquit: ut nostro Marte / sit aiunt aliquid cōsiciamus: natura ip̄a comprobare videt sententiā tuam: quæ primū infantis in lucem editū opus statuit esse flentem: a chrymas: lamentationes tanq̄ natura preuidente palam expositam esse in vultum atq; imensum miseriarū pelagus: quibus in primo tam ortu que sit esse deprensam: & hoc vitæ primordio. lamentatur: hæc esse relictū futurū tempis sãdamera. Videtur qui natus: cum nihil aut boni / aut mali non: natura impellente / futuras presagire calamitates: naturaliq; instinctu presentie vitæ mortalis in cōmoda: morbos: paupertatem: exilia: charissimorū nobis obitum: animi corporisq; vitia: & reliqua detrimēta fragilitatis humane. In certum quoq; vitæ nostræ cursum / fieri fortunę arbitrio incertiorē: ut nullā alicuius certi temporis ratio sit futura. Vereor ne si anteq̄ nasceremur / exposita nobis esset huius nostræ vitæ conditio: ingredi recularē tam paruo nauis grotam vultum maris: tam tempestuosum: eosq; scopulos euitaremus: a quibus prospiceremus certissimū nobis naufragium imminere. Considerate oro: q̄ optā dāq; iocūda hanc vitam introeuntibus exposita esse Vergilius describat: & eos si potes miseros esse nega. Vestibulū ante ipsum / inquit / primisq; in faucibus ora lectus: & vltices posuere cubilia curę: Pallentesq; habitant morbi: tristesq; senectus: Et metus: ac mæliosa da fames: & turpis egestas: Terribiles visu forma: lætūm q; laborq;. Tum consanguineus læti sopor: & mala mentis Gaudia: morsiferumq; aduerso in limine bellum: Ferreiq; Eumenidū thalami: & discordia demens. An vero cēses / cum hic optimus comitatus ad vitam ingressis sit tributus: nos viribus nostris tantam miseriarum aciem effugere posse: Magna mole / magnis hostium copijs / magna molestiarum cohorte premimur Cosme: ut nequā inspicere quis aditus / aut que facultas detur nobis ad effugiendas que ab ipso oritur nascuntur nobiscum difficultates. Quæ cum ab eo dicta essent Consideramus ait Cosmus: que a nobis dicta sunt paulo diligentius: & vestram sententiā uberio riserone discutiamus: quæ an probanda sit: viderint hi qui in maiori quadā doctrinę facultate versantur. loquar tamen: que ex tempore in mentem veniunt: ceteri suam opinionem seruiabunt. Ego q̄ quis fatear fortunam: hoc est Dei indulgentiam in me satis propensam fuisse: animiq; dotes a te explicatas sciam in me esse mediocres: tamen multos fuisse memorię proditum est in hac una urbe / & nostra & maiorum nostrorū atate: qui ad extremū usq; vitæ finem summa cum felicitate conseruerunt: ut omnī iudicio viderent: ab hac: ut ais: cōmuni miseria segregandi. Patrem inquit tuum Mattheus / optimū virum atq; insignem pietate / serui mouendam cognouimus ab hac turba: præter eum neminem: cui non multa defuerint ad felicitatem. At parens tuus perhumanus fuit: ac liberalis: summa præditus beneficentia: quo nil abfuisse videtur ex his quibus humana felicitas cōparatur. Etenim & animi & corporis & fortunę bonis accumulatissime præstitit suę ætatis viris. Mittamus Cosmus ait de nobis loqui: ne nosmetipsos / quod inuidiosum fortasse esset: cōmendare videamur. Id vere possūm dicere: plures ex hac urbe simili cum felicitate ab hac discessisse vita: quos ad effugiendam vulgi varia sententiarū opinionem prætermitto: rectius in prisca & antiquis viris recensendis collocabit oratio nostra: qui tum doctrina / tum rerum gestarū gloria claruerunt.

Mattheus.

Infantis miseria.

Vergilius
AE nei. 6.

Cosmus.

Mattheus.

Cosmus.

Nam vt Barbaros preteream; qui se tyrannorum q̄; regum similiores esse maluerunt: stultum videtur viros grecie sapientissimos Licurgū/Solonem/Aristidem/Lisandru/Socratem quoq; ac Platonem/ceterosq; egregios philosophos: qui rebus fortūe donis se philosophandi studio dederunt: Alexandrū insuper/Milciadem/Agessilaum/Themistodem/Epaminundar eliquosq; summos grade Imperatores: qui foelicissimi putantur: existimare miseros fuisse. E nostris vero Bruti/Fabiacium/Publicolā coruncanū/Camillū/Catonem/Lelios/Scipiones/Rutiliū/Ciceronem/innumerabiles q; alios ab omni miseriarū labe intactos prestitit egregia virtutum virtus. Iusti em sapiētesq; sunt habitū: & cum virtute que procul omnia a miseriam repellit vixisse. Non igitur omnibus hoibus hæc tura imperat misera contentio vite: sed stultos tū atq; ignauū & imperitū complēdit vulgus: quod natura ratione/ nulla prudentia/ nulla virtute fultū more pecudum solo mouetur sentiri appetitq; voluntario quodā atq; repentino. Hi fortūe manus porrigentes: eiq; partem huius seculi miseris se obiectant. Aristotelis sententiā nostri: dominari fortunam in populis: ibiq; eam plurimū posse/ ubi minimū insit sapientiē. Ab ea quidem omnis nostra manat infelicitatis occasio. Nam qui se illius nutui gubernatō tradunt: qui se illi permittunt: qui illius muneribus inhiant: inq; ea spem rerum suarum ponunt: non infelices esse nō possunt: qui vero suorū operū ducem ac moderatricem rationē & virtutem habent: eiq; preceptis obtemperant: sunt ab omni fortune temeritate & miseria tuti. Quatiunt ad fortune vortū non unq; sed ad agitari robustius insistant contra eam: virtutis presidio muniti: euadunt: in omni adverso certamine superiores. Hic ego nō de vniū: nōq; aut alterius Cosme/ sed de cōmuni conditiōis humane miseria sum locutus. Scio quosdā excipi posse ab hac miseriarum sorte/ quos Dei pietas reliquis insigniores vtute fecit: sed sunt nigris obris & coruis albis: vt dicitur: rariore. Omnia preclara rara efficit natura: per paucos parentiū ditiōis ratiōis: pauciores virtutis p̄scripto regunt. Vix unicum quem mento probes singulis etatibus reperies. Quidā sunt iniquies: at pauci: quos equus amavit Iupiter: aut ardens euexit ad ethera virtus. At vero que portio est hec in vniuersos? Nō ego de unica tanq; fenice verba facio: aut stoicorū sapiente: qui nullū reperitus est: sed de gente hominū. quos clare videmus/ tum regiā fortuna: tum vltro aduocare causas miseriarū: quibus illi prebeat locum ad se lacerandū. Inbecilles sumus natura omnes: neq; ulla sapientia obstitimus fortune temeritati: que cum in stram nos ditionem arbitriūq; redegit: infinitis pene miseris sursum deorsum pro arbitrio versat. In omni re profectio fortunā dominari Salustius scribit: & eam pro libidine magis q; ratione omnia regere atq; miscere. Sed Cicero quoq; in suis epistolis: plus in rebus humanis fortunā posse ait/ q; rationē: & omne cordis in fortuna positū esse videri. Theophrasti quoq; sententiā legitis: Vitam nostrā a fortuna regi/ non a sapientiā. Que si vera sunt/ miseros nos esse necesse est: qui tam fallacis domini/ tam proditoris/ tam iniqui/ seruitio p̄mamur. Nam q; Licurgum/ Solonem/ Socratem/ Fabritiū/ Catones: ac reliquos/ quos enumerasti extra miseriam fuisse credis: Id tibi si aliqua ex parte concesserim animū scilicet virtute preeditum/ nulli miserie subesse: & tanq; sui iuris/ fortunam omnium aspernari: tamen externa bona que sue ditionis existunt/ multis incommodis/ doloribus/ morbis/ calamitatibus: que summā miseriā contrahunt/ labefactare potest. Nam quem in dandis muneribus suis/ leticia ac voluptate perdidit: eundē in auferendis dolore miseriāq; torquet. Non em nobis sapiens stoicus queritur: qui in tauro Phalaridis futurus sit beatus: sed de cōmuni hominū natura: deq; publica totius humane generis miseria disputamus: quā negare non potes/ maiori ex parte etiā cōplecti illos quos nominasti. Aut em prestantissimi viri suis pulsi ciuitatibus: eieci parua vane necati miseria huius vite non caruerūt: aut misere ciuitates censende sunt.

Aristoteles

Poggius.

Vergilius.

Salustius.
Cicero.

Theophrastus.

que erga ciue de se bene meritos ingratiſſimas ſe pbuerunt. Lacedæmonij / quoru
de virtute multa dicunt. Licurgum virum ſanctiſſimū / prudentiſſimū ciuem / ſe
nem optimū: a quo leges acceperunt eas; quibus ſeptingentiſ ferme paruerunt annis
expulerunt ea urbe qua inſtitutiſ optimiſ coſeruaui. Quo ſolo facto Lacedæmo
niiſ populūſ arguiſ fuiſſe miſerrimūſ. Pari in cauſa vident Athenienſiſ miſeri
miſ iudicandi: qui Solonem unum e ſeptem ſapientibuſ: qui urbem optimiſ legiſ
buſ munierat / exilio mulctarunt. Credo ut ei gratiam pro tanto legiſ premio exi
liſ calamitate referrent. Socrateſ virūſ ſapientiſſimūſ Apolliniſ oraçulo iudicatum /
iniquiſſimo iudicio oppreſſere. Ariſtidem / qui ſoluſ in tanta ciuitate iuſtiſ cogno
men eſt aſſecutus: quia nimium iuſtuſ videbatur / in exiliūſ eiecerunt: ut magiſ
ob id iniquiſ facinūſ Athenienſiſ populūſ q; Ariſtides exuſſe videbaſ. Nunquid
nam tam peruerſo iudicio / ciuitaſ tam ingrata non eſt cenſenda miſerimiſ: qua
optimiſ ciueſ / ſapientiſſimūſ viroſ / ſummoſ Imperatoreſ vinculiſ / carere / exi
lio / morte violenta vitam finire coegit. Milciadeſ Athenienſiſ dux ſapientiſſimūſ:
poſt illam marathoniāſ pugnam / in qua centum milia hoſtiūſ cum decem miſ
libuſ ſuperauit / populiſ iuſtuſ in vinculiſ eſt deſunctuſ. Cymoneſ eiūſ filiūſ propt
belliſ gloriāſ inuidia pulſuſ / extra patriāſ obiit diem ſuūſ. Phocionem clemen
tia / liberalitate / virtute preſtantem / inique ab Athenienſibuſ peremptūſ / extra pa
trieſ fineſ ſepeliſ ciuitaſ illa coegit: exempla per multa prebent: quo maxime pre
mio de ſe merenteſ ciueſ ſolereſ aſſicere. Similem vitęſ exitūſ Demetreuſ phale
reuſ ſortituſ eſt: vitioſ ingratiſſimęſ ciuitatiſ. Quid loquar de Themiftode: cuiuſ
naualiſ prelioſ virtutiſ / claſſem Xerxiſ / regiſ potentiſſimiſ proſtrigauit. Ex quo ſaluſ
patrięſ parta eſt. Nōne eorūſdem quos ſaluarat ſententiāſ in exilio eſt deſunctuſ?
Idem exituſ Alcibiadiſ ſummiſ duciſ fuit: quem ingrata patriāſ compulſit in exilio
mori. Horum preclariſſimorūſ virorūſ caſuſ / ut videor teſtantur: aut miſeroſ illoſ
fuiſſe / qui tam crudelia fata ſortiti ſunt: aut miſeraſ ciuitateſ: que ſuoſ liberatoreſ
ac deſenſoreſ tam ingrata beneficia memoria carcerarunt / expulerunt / occide
runt. Nam q; Alexandrum inter eoſ nominaſti: qui ab hac cōditione miſerieſ poſ
ſet exoptaſſe mihi miſerrimūſ omniūſ qui unq; fuerunt eſſe videtur: ſiquidem cru
deliſ: ebriouſ: ſuperbuſ: ſupra conditionem humanāſ elatuſ: ira feruēſ: orbis pre
do detemimūſ: amicorūſ peſtiſ nepharia fuit. Que igitur cum tot vitijſ felicitatiſ ſo
cietateſ eſſe poteſt: Proſecto nulla: niſi vitia virtutiſ iuſ eęre velimūſ. Omniſto Car
thaginenſeſ: qui ſuoſ imperatoreſ bellica virtute preclaroſ aut expulerunt urbe
aut in crucem ſuſtulerunt: quos credere vacaſſe miſeriaſ minime prudentiſ hoīſ
eſſe videtur. Sed ne Romani quidem / quorum virtutem tantopere ſcriptoreſ ex
tollunt / extra miſeriam hanc fuiſſe concedam: tantum erga ſuoſ auctoreſ / deſen
ſoreſ / propugnatoſ / ingratuſ: tam inter ſe turbulentiſ: tam ſuiſ peſtiferiſ ciuibuſ:
tam iniquiſ virtutiſ extimatoruſ. Marcum coriolanum: Camillum: tot Scipioneſ
patrięſ liberatoreſ: aut iniquęſ plebiſ ſententiāſ ex urbe pulſoſ legimus: aut in car
cerem ducti iuſtoſ: aut violenta peremptoſ morte. P. Rutiliuſ vir optimuſ ac ſanctiſ
ſimūſ / iniquiſſimo plebiſ cōto exulauit: qui poſtmodum reuocante Silla / redire in
patriāſ noluit: dicens ſe nō poſſe eęquo animo in eam urbem reuertī / in qua pluſ
arma q; leges valerent. Poſterioreſ Catonem ſtoicę virtutiſ virum: tum repulſę
ignominia Ro. ppulſuſ / tū multuſ contumelijs notauit. Inueniſ certe ſunt: qui Catoſ
niſ faciēſ ſputuſ / caput ſimo macularent: tanta populiſ Ro. cura virtutiſ fuit: que
multuſ ego de cauſiſ dicam fuiſſe miſerrimūſ. Nam queſ felicitateſ in ea vigit ut
he: que tum erga bene de ſe meritoſ ciueſ tam crudeliſ extitit: tum ſemper in teſti
niſ diſſenſionibuſ externiſq; belliſ ac cladiſ quallaſ / ſuorūſ aliorūſq; conti
nua cedeſ / rapiniſ / ſpolijſ / incendijs craſſata eſt: Ea tum ſemper miſerā vitęſ ratio
nem experta eſt: tum vero maxime / cum ciuilibuſ belliſ dictatorum / conſulium /

Licurgus

Solon

Socrates.
Aristides.

Miltiades.

Cymon.
Phocion.demetrius
Themistoc
des

Alcibiades

Alexandri
vita.

Coriolanus

Scipiones
Camilius
Rutilius

Cato.

trium virorum sequita immanitate & laceratur: cum ciuibus exhausta clarissimis
 tot excellentium virorum proscriptione cedet: defessa/tandem predata libertate
 ad uniusq; imperium redacta: non imperatorum / sed prodigorum detestanda cru-
 delitatem passa cogit. Quid illi civitati miserius accideret potuit: q; M. Ciceron-
 nis cum dextra manu caput (unius ebrj edicto) conto affixum conspiceret: his
 rostris / in quibus vir optimus patrie q; amantissimus Rom. po. salutem defendit
 sepius contra impetus civium predictorum. Quid infelicis illi fuit urbi: q; Octa-
 vij Cinne/Carbonis/Marij Sille q; trium portentorum non crudelitatem / sed in-
 famam rabiem civium sanguine redundantem / fuisse multo tempore in sua peri-
 nicem perpeffam. Dicant ceteri atq; opinentur ut volunt Cesarem Augustum
 in quem plura q; in alium quempiam dona fortuna congestit: nunq; concedam
 fuisse foelicem. Ego homini/civium/patrie/reip. Ciceronis proditorem: qui arma
 pro salute publica accepta in nefariam illius servitutem conuertit: qui libertatem
 patrie abstulit: qui Ciceronem virum sanctissimū de se optime meritum parente
 patrie regnandi gratia Antonio trucidandum concessit: qui sequitia plus q; tyran-
 nica usus: ac occidendis trucidandisq; ciuibus defessus: satietate modum proscri-
 ptionibus fecit: miserimum fuisse contendam. Missos facio relictos: qui libertatem
 qui q; foelices extiterint & vite turpitudine & infelix misereq; vite exitus declarat.
 Hoc sane asseram & illam urbem nunq; effugisse eam quam dico communis mis-
 erie calamitatem: & unicum tm tot seculis in ea. Q. scilicet Metellum habitum es-
 se foelicem. Verum si tanti virtutem facimus: ut ea sola nos eximere ab omni mis-
 eriarum servitute possit: & virtute quoq; vacuos / hoc est malos & vitiosos mis-
 eros esse necesse est. Non enim parva videtur miseria: carere virtute & flagitio et tur-
 pitudini deditum esse. Misera est igitur omnis peccantium vita: nullusq; morbus
 est animorum egrotudine perniciosior. At vero omnes ferme malum hoc quod est
 perniciosissimū vexat. Miseros ergo improbos esse omnes necesse est. Et quidem
 q; late pateat negtia nostri: q; sint in promptu vitia: & q; undiq; in nos incursum:
 quibus quanta difficultate obstitamus: testis est vita nostra tum sceleribus / tum
 flagitijs plena. Nemo vitijs sine nascitur inquit Horacius: optimus ille est qui mi-
 nimis urgetur. Itaq; fatendum videtur. cum omnes in vitio sint / eos & miseros es-
 se. At vero vitam nostram uniuersam distrahi vitijs agitariq; palam conspicitur.
 Ardet alius avaricia: alius luxurie addictus est: hic seruit ambicio: aliter superbia
 dominatur. Hunc torquet cupiditas dominandi: alius odio atq; inuidia laborat.
 Quosdam alienis imminere opibus: nonnullos questui & cumulandis divitijs in-
 seruire videmus. Sunt quos paupertas ad mala impellat facinora. Sunt qui va-
 rijs voluptatum illecebris capti a recta via detorqueant. Sunt instar quida Tan-
 tali: qui in affluentia rerum copia neq; famem/neq; sitim propulsent. Videre licet
 quosdam ad illa adipiscenda superfluis incumbere laboribus: que parva postmo-
 dum maiori molestia afficiant possessores: ut fatius fuerit futurum / sua illos spe
 frustratos fuisse / q; qd cupierint adeptos. Omni studio querunt illa potissime: que
 cum difficultate posita difficilius teneantur. Quid est enim stabile / tam firmum /
 tam solidum in his quorum nobis usum fortuna concessit: quod non eius vis ac
 libido dissipet atq; euegtat: Omnia hac illius arbitrio reguntur: nulliq; se tantum
 largitur am pollicetur / quin tantundem se minetur cum liberit ablaturam. Qua-
 re non tam letandum est his: que mutuo dedit utenda nobis: q; semper metuendū
 dum / ne cū voluerit cogaris amittere. Labuntur humana semper ac fluunt: nisi
 in eodem statu permanfura. Ea conditione natura constituit singula: ut in occas-
 sum atq; interitum vergant. Illorum qui vulgo foelices putantur / si cogitationes
 & curas inspexeris interiores: inuenies profecto inanem hanc exterorum spes-
 ciem bonorum & umbrilem pompam multis ac varijs anxietatibus circumdantam.

Augustus
 Cesar.

Metellus
 foelix.

Horacius.

Vitiosq; ge-
 neralitas.

tam. Rectissime scripsit Horatius. Non em gage/ neq; consularis Submouet licitor
 miseris tumultus Mentis: & curas laqueata circū Tecta volantes. Hi sunt poteri
 tiorum hospites: quorum in atrijs & cubiculis sedem sibi elegerunt. At ubi illi ad
 sunt raro quies animi/ aut curarum portus: aut ulla foelicitas habitare consuevit:
 plus deconis habere videntur q̄ voluptatis: quippe que tanq̄ ad theatri/ aut porz
 ticus ornamenta sunt mutuo ad ludos celebrandos comodata: que reddere sit ne
 cesse ad alterius voluntatem. At quo plura ex huiusmodi rebz possides: quoniam
 am fortunę satellites videtur: eo maiori ne reperantur torqueris cura. Ipsimet qui
 fortunę bonis fruuntur/ sepius verbis exprimunt: q̄ anxius sit eorum animus: q̄
 suspensus: q̄ pauidus ad incertos atq; improuisos casus. Nam quam foelicitatem
 p̄stare possent hac fucata fortunę munera: Durissima quidē res est egestas quam
 reum copia precessit. Nam q̄ illos extra miseriam putas/ qui donis fortunę floz
 rent: vide ne secus res sese habeant. Foelices extimantur qui opibus excellunt: qui
 exuberant copijs: qui facultates amplas sunt affecuti: qui imperia ascendunt: qui
 bus uxor & optata proles data est. Hęc profecto summe sunt voluptati dum ad
 sunt: sed incerta sunt temporis dona: & auxilia eorum tutela videtur. Nullus prez
 terea adeo diues fuit unq; / qui suis modum statuerit cupiditatibus: qui non conz
 cupient que seritq; maiora. Crescit amor nummi quantū ipa pecunia crescit: earū
 sollicitudo in quietem reddit vitam & turbulentam. Paret enim animus futurū
 sollicitus: cum semper inter spem metumq; versetur: & ad omnem auram expa
 uescat. Vbi vero hi qui appellantur foelices/ eo ceteris miseriore videntur/ quo
 maior peccandi libertas est illis concessa. Nouimus ipam male agendi licentiam
 peccatis locum prebere. Vnde notum est prouerbium. Nos licentia fieri deterioz
 res: probatissimamq; esse illam sententiam. Vile esse ut nequid nimis. Quis enim
 in diuitijs/ opibus/ rerum opulenta/ in ampla fortuna a turpitudine/ a scelere/ fla
 gitio abstinet: Quis horum in suis dictis factisq; rationem habet officij: Quis vir
 tutē sequit: Quis illius paretitutis: Magna profecto probitatis solitudo apud
 eos esse consuevit: maxima vitiorum frequentia. Vt vero reges/ principes & po
 tentes viros missos faciam: quibus libi so est pro virtute: quorūq; de infœlicitate
 in quodam meo libello disserui. Vt omittam militiam sequentes: quorū vita omi
 bus iniquata flagitijs: nil miserius: nil infœlicius esse potest. Vt opifices quoq; oēs
 quibus fraus magis q̄ opera opitulatur. Vt illos insuper/ qui doctrinam suam in
 questum traducunt: qui lucri causa ius in iniuriam vertunt: ut inq; huiusmodi ho
 mines preteream: quorum exercitio vitę miseria annexa est. Quid vulgus homi
 num solidum/ atq; ignauum/ rationis expers: quod beluarū more videtur ad pa
 stum procreatum esse: nonne fateberis in eo stulticiam/ infœlicitatem/ miseriam
 sibi domicilium elegisse. Ad nequitiam sane prona est eorū vita omni virtute post
 habita. Quare necesse est: cum virtus sub vulgi consortio proscrip̄ta videatur/ mi
 serā esse hanc eius vitę conditionem: ut si recte quorūvis mortalium deprauatam
 naturam & mores peruestiges: nullus ab hac vitę miseria liber esse censeat. queat.
 Hęc paulum subridens Cosmus: cautus inquit sis Poggini: hi nostri qui religioni
 dicuntur dediti: & hi presertim qui publice paupertatem ostentant: quicq; se noz
 mam euangelicā sequi dicunt: te in iudicium vocent: asserentes nō rectam aut ve
 ram esse tuam sententiā: cum eam vitam viuunt/ cui nulla in re fortuna dominet.
 Abiectis enim illius bonis: neq; de crastino vt aiunt solliciti/ libere/ quiete/ beate/
 vitam degunt: procul ab omni miseria remoti. Multos afferent sanctos ac beatos
 viros ex eorum ordine profectos: in quibus nephas sit putare aliquē aditum uls
 li miserie datum. Nam qui preceptis dei inherentes spiritu sancto aguntur/ in bea
 torum numero & viuū & mortuū sunt habendi. Magna est (vt nosti) religionū
 g 3

Itutenalis,

Cosmus.
Cōtra mo
nachos.

varietas: magna in illis hominū multitudo: ex quibus reperies plurimos & nostra
 & superiorum memoria / quibus dei benignitas eternam gloriam est elargita: ab
 his certe abfuit omnis infelicitas. Nam si ea fortunę arbitrio a nobis sua repetens
 tis / omniaq; versantis oritur: hi profecto qui ab se furcata illius muna abdicarunt:
 in tuto versati: cum in castris virtutis sua presidia collocassent / glorię celestis sunt
 participes facti: qui pedum miseri non fuerunt: sed multos ab hac humanę vitę mis-
 seria verbo & exemplo liberos reddiderunt. Itaq; palam constat hanc tuam natu-
 re miseriam non esse omnibus cōmunem: cum eius rei quę sit naturalis oporteat
 omnes participes esse. Tum ego nolo in quā Cosme / in eorum descendere certas
 men / quos dixisti dedicatos religioni. Nam & eorum natio maxima est: & ad hęc
 fendū parata: contra me presertim: quos se illi putant in quōdam meo libello con-
 tra hypocritas editum lesos: sed hanc provinciam Mattheo relinquam: cuius sum-
 ma auctoritas est & prudentia: & quid de ipsorum infelicitate opinetur liberam
 sententiam feret. Video Mattheus inquit: & hanc aciem nimis validam a te sub-
 terfugi: & tibi cum multis ex eis iocundiam consuetudinem esse. scio te vereri: ut
 quis eorū de quibus recte sentis / se existimet a te offensum: sed vera loqui unicuique
 licet. Quamvis terentianus ille dicat: obsequium amico veritas odium parit. Pro-
 feram igitur postq; hoc onus in me reijctis: quid mihi de eorū religioſi felicitate
 te videatur: qua in re certus sum: doctos / sapientes / probos / aut aliqua predictos
 virtute mecum esse sensuros: reliquam veluti rusticam atq; ineptam contemo.
 Horum tamen maxima pars absq; ulla difficultate fateretur suam vitam multis
 ascriptam miseris: ut quibus alieno & appetitū & arbitrio / quę rari equo animo
 sustinent / sit viuendū. Verum non ego tibi ut antea testatus est Poggius / de uno
 aut altero cultui religionis dedito loquar: sed de cōmuni omnium / quę quidem duri-
 or mihi videtur conditione. Scis aquam natura frigidam esse: & tamen calidę
 quędam reperiuntur. Sunt etiam absq; ullo sapore: maris tamen falsa est: quędam
 vero amare / aut dulces: prout regio per quam labuntur. Qualis natura sit forma
 hominis / nullis sane mentis ignotum est. Nascuntur aliqui tamē aut bicipites: aut
 manciaut duplicatis mēbris: aut corpore debilitati: aut demptis digitis: aut multi-
 plicatis. Neq; vero ista veluti monstra naturam immutant omnibus cōmunem. Ita
 dem omnis nostra natura infirma est: debilis: languida: varijs morbis / tum animi /
 tum corporis corrupta: sensibus subdita: quibus cum Apostolus Paulus sibi bel-
 lum continuū esse scribit: & legem quandam legi mentis repugnantē: ut non quę
 velit faciat / sed quod nolit. Si ergo vas electionis: quem Deus segregavit in evan-
 gelium suum / quo cum loquebatur Christus: a deo nature legem / hoc est sensus
 nostros / & varios animi morbos sibi querebatur infestos: ut quod nollet / fa cere
 cogeret: quid de hac humanę fragilitatis massa legi subdita peccati dicemus? No-
 ne fatendum est ab ipso ortu nostro humanam naturam / infelicitatem & miseri-
 am contraxisse. Quam si evitare ita difficile Apostolo videbatur: ut diceret. Quis
 me liberabit a misera corporis seruitute: quid ceteris accidet: qui carnis mole ops-
 pressi / qui animi perturbationibus cedentes / sceleribus oppleti / rationis insēji / absq;
 virtute vitam ducunt hestiarum ritu? Certe iudicandum est eos esse miserimos.
 Fateor plures fuisse & esse / quos sibi elegit Deus in hac vita & in futura beatos:
 verum non mutant isti naturam humanam: aut fragilitatis nostre conditionem:
 sed omnes superant non suis viribus / sed altissimi gratia: quas Apostolus quere-
 batur difficultates. Parvula est ista foeliciū portio: si uniuersum hominū respici-
 as genus. Vna hyrundine ut ait Aristoteles / nequaquā designatur ætas. Quæ ad
 modum astrologi terram hanc omnes instar puncti ad uniuersum celi ambitum
 esse volunt: ita illi quos beatos fatemur minus q̄ instar puncti reperiant ad multo

Poggius,

Mattheus.

Terentius.

Paulus.

Aristoteles

titudinem ceterorum. Nam q̄ religioni dicatos attulisti: qui se asserant ab omni
 miseria remotos; ob hoc ip̄m miseros duco: q̄ non sentiant miseriam suam. Perni-
 ciosus enim censetur morbus: qui stupida & non sententia mēbra reddit. Do tibi
 multos ex eis esse/quos propter vitę sanctitatem/propter ingenium & doctrinā
 nunq̄ miseros appellarem. Religiosos quoq̄ necessarios puto ad tuendam & cō-
 seruandam fidem: cum plurimum proficiant in populis ad vitia coercenda: ac ver-
 bo & exemplo sint veluti fidei nostrę propugnaculum. Sed in tanto diuersarum
 gentium conuentu/ita tam varia immensaq̄ hominū turba / si bonos a malis se-
 greges: si doctos ab indoctis: si a sapientibus stultos: si a sollertibus ignauios: hinc
 reperientur quos probare queas: illinc quos quidem improbos ingens hominū
 vulgus occurreret. ignobile & ac superstitiosum: quos si vacare vitę miseria opineris:
 vide ne longe decipiaris. Horum seculi pars ab reliquorum consuetudine fugit
 consulto multitudine que in opiam contemnit: frigus fugit: calores euitat: sitim
 ac famem & reliqua vitę incōmoda dedinat ob amorem Christi: qui foelices / an
 miseri sint viderint ipsi: qui nudi/nullis contenti vestibus: nulla simulatione fucas
 tū redditi sunt in alio orbe suorum operum rationem. Videmus tamen nonnul-
 los ex eis ad Romanam curiam accedentes optimis equis vehi. larga manu sum-
 ptus facere: polliceri ac largiri multa: ut possessiones / quibus vitam ducant copio-
 sorem procul ab omni molestia longinquam quacūq̄ ratione auigeant. Est aliud
 genus eorum qui se appellant mendicantes: q̄q̄ videantur potius alios mendis
 eos reddere ex ceterorum sudore viuentes: ipsi omis laboris expertes. Ex his sibi
 nomen quidam obseruantie indiderunt: quibus om̄ibus quę foelicitas tribui pos-
 sit ignoro. Hoc unum scio: maximam partem horum qui se Minores appellant
 & sibi hoc nomen obseruantie precipue usurpant: ex agrestibus opificibus / mē-
 cennanis desidiosus esse consecram: quibus non sumende religionis aut vitę san-
 ctitatis / sed laboris declinandi precipua cura fuit plebs ampullosa: magis fastui
 & ostentationi / q̄ vere virtuti dedita: que se adeo sanctam putat: adeo immacu-
 latam: adeo vitę perfectę: ut nihil sibi abesse putet / quo minus beati esse videant.
 se quidem magni existimant: ceteros contemnūt: a deo superbia elati / adeo infla-
 ti fasti: ut etiam suo capiti iam multis cōstituto tæculis quandoq̄ aduersentur:
 cum illud suis meritis inferius videatur: neq̄ dignū cui debeant parere. Qua opi-
 nionis peruersitate omnem rerum publicarum statum conuelli atq̄ euerū neces-
 se esset. Siquidem nō semper ad bonos et optimos viros dignitates / magistratus /
 officia / imperia deferuntur. Opinantur illi vilem ac sordidam vestem / vile indus-
 mentum / pedes ligno soleatos / demissum ab humeris caput / contortum collum
 pallidulam faciem virtutis esse signa ac sanctitatis. At illa ut plurimū solent esse
 inanis glorię irritamenta. Faterer foelices esse illos: si tales essent quales volunt vis-
 deri. Sed longe interior vita distat ab ostentatione. Seditiosi quidam seruētes am-
 bitioni: importuni. maledici etiam in suę professionis viros sepiissime deprehendū-
 tur. Ut nuper Perusij accidit in eorum generalis capituli celebratione. Huiusmodi
 diu homines foelices ne an miseros censeas ignoro. Ego autem arbitror omnes
 illos: quorum mores ab eorum institutis discrepant esse miserimos: neq̄ attinge-
 re illam partem foelicitatis: nisi quatenus fallendo & decipiendo populum se foel-
 lices putant. Ne autem videar cum hac multitudine ga gente inane bellum gerere: &
 ne eos prouocem ad maledicentiam linguę: sinamus illos in sua foelicitatis opinio-
 ne tabescere. Probo igitur Poggij sententiam: neq̄ eos quos opinaris excipio ab
 hac misera vitę huius conditione: prospicio enim nos illi subditos esse ea lege: que
 ab ip̄o orbis exordio singulis nascentibus est data. Orti sumus ut nos ad labo-
 res vitę varios: ad incōmoda: languores: pericula: morbos: egritudines: in qua ves-

Religioso
rū miseria

Mendican-
tū miseria.

Terentius.

luti tempestuosi importuosiq; maris sint nobis diuersa rerum naufragia subiecta. Nulla presentis temporis quies/ nulla facultas ocij/ nullus a curis vacuus dies datur; nulla laborum intercapedo: ut plane sc'd'm Terentij sententiam affirmare liceat nos esse ad miseriam natos. Tuipne nosti Cosme / quem ceteri beati putant hoc aetatis longo circulo: que te cogitationes/ cure/ molestie/ perturbationes animi conculcent: que tibi detur ad quietem vacatio: quanto tempore tibi viuas. Nesciunt alij q; sit sollicita magna tutela foelicitatis: q; dubia/ q; anxiosa illius cōseruans de formido. Ignorat populus quantum in Re p. possit inuidia: quantum sit virtutis odium apud multos: quanta emulatio improborum. Externa plebs conspicit/ que magna ex parte sunt speciosa: clientelas/ vestes/ apparatus/ domesticos/ laurā suppellectilem/ argenteam mensam/ longum seruientioem/ agmen: ad que omnes ore patulo inhiant: tanq; in his sit foelicitas constituta: sed non videntur neq; conspicuntur interiores calamitates: occulti morbi: & vulnera secretiora: que animū miseram reddunt atq; infelicem. Romanus ille cuius cum repudiasset uxorem: multis id factum q; feminam pulchram / honestam/ probam / ut videbatur ab eo dismissam culpantibus accusarent: ostenso quem in pedibus gestabat calceo: petiit nunquid his aptus eis & pulcher videretur? Annuentibus illis: at solus inquit: nostri qua me pedis parte premat. Sic est profecto: non sunt omnibus eorum qui beati putantur nota cum animi/ tum molestiores cure/ tum mentis perturbate motus: qui corda illorum tanq; vultures Titij iecur exedunt in continuum cruciatu.

Aemilius.

Tum Cosmus: Scio inquit Matthee pluribus difficultatibus esse implicatam vitam nostram: ut que semper defatigetur certamine vitiorum. Scio difficillimū esse ratione superare fortuna: animiq; grauitate & sapientia repellere angores ac molestias iminentis. Sed noui etiam viros sapientes nunq; miseros esse: quippe cum virtus nulla societate coeat cum miseria: sed eam procul abijciat ac repellat. Multas affert huius vite molestias atq; impedimenta & cum vitij concertationes: a quibus continuo oppugnamur. Vexantur / ut ais / homines pluribus tum animi/ tum corporis egritudinibus: quibus maiori ex parte nostra imbecillitas cedit.

Cosmus.

Verum non natura / sed vitio nostro & morum peruersitate omnis huiusmodi miseria est contracta: ut non mirum sit: quorundam male institutam naturam sic miserie causam extitisse. Quare paucorum culpa non videtur mihi ad comune genus hominum referenda. Hæc quom dicta essent: tum Mattheus. Probatur mihi sane inquit Poggij sententia: & tua oratio Cosme videtur satis facile refelli posse: factum enim est prius. non propterea tolli comunes erumnas: quoniam pauci ab hoc genere selegi possent/ apud quos nulla infœlicitas/ aut miseria refedit. Donis ingens certe id dei fuit: si qui hanc imbecillitatem humanā animi virtute vicerunt.

Mattheus.

Sed ut eloquar quod sentio: sedem ac fundamentum vite mortaliū existimo miserie esse: eamq; longius euagari: ac ra dices suas altius fixisse/ q; multi forsitan opinentur: de qua si libet addam pauca superioribus/ que in hanc sententiā quadam re posse videantur. Placet inquit Cosmus: & huius diei reliquum his sermonibus transigi malo/ q; verbis multorum qui mihi sunt sane sepius propter earum importunitatem molesti. Incipiamus a leuioribus Mattheus inquit: ut postmodū ea que maiora videntur aggrediamur. Primum vero ut tenuiora paucis agantur: consideremus aetatis nostre/ in qua huius miserie maxima reperientur argumenta / imbecillitatem ac varietatem. Infantia/ puericia/ pubertas/ adolescentia: nonne cum stulticia/ lasciuia/ impudentia/ incontinentia redundent/ sunt miseria plene? Quid harum aetatum vita differt a beluis? Nullo consilio/ nulla discretionē/ nulla prudē

miseria fundamentum vite nostre.**Cosmus.****Mattheus.****Infantia.****Puericia.**

tia utuntur: ducuntur illi a sensibus varijs subiecti passionibus: tãtũ a ratione deũj
 ut haud procul distent ab infãtia. Harum ætatum ineptias/ludos/ lasciuias/ iras/
 cundiam/mores/iocos/ varios appetitus/libidinem ipsemet paulũm etate firmas-
 ti admirantes damnant. Pudet eorum reminisci quæ superioribus annis ætas im-
 becilla permisit: eiusmodi ætates nature ipsius vitio mancas ac debiles/cum nullis
 us rei ului sint/in summa miseria versari existimamus. Recense ut que diximus
 notiora fiant/mores & vitam adolescentum: quorum ætas rationis ignara/ut plu-
 rimum vitijs demersa facit. Scis eos voluptatum/malarumq; cupiditatum secta-
 tores recta consilia & monitores aspernant: scis eos ad omne facinus & turpitudi-
 nem promptos: prodigos: sumptuosos: superbos: lasciuos: contumeliosos. Plurima
 sunt illius ætatis vitia: que in omne malum facinus erumpant. Virorum
 ætas diuersis studijs distracta/impellit animum ad pecuniam cumulan-
 dam: ad ambitionem: clientelas: honores: magistratus: imperia: glorię cupiditatem
 quas propter res mēte sunt semper varia/instabili/inquieta/anxia/nouas res ap-
 petentes: tum inuidia/ tum emulatione vexantur: ut eorum vita nihil differre vi-
 deatur ab illius inquiete/ qui apud inferos continua rote volutatione torquetur.
 Que senũ sit foelicitas iam ipse nosti: qui eius dāna experiris. Multa inquit Horati-
 us senem circumueniunt in cōmoda: plurimeq; illam circumstant imbecillitates.
 queruli enim sunt: diffidiles: morosi: timidi: ut qui credant omnia sibi elementa defu-
 itura. Excusat Marcus Tullius senectutem: neq; eius in cōmoda attribuit ætati/ sed
 hominum culpę: propter ante exactam vitam: tamen paucos in tot sæculis toles-
 tabiles assert senes: quos si reliqua cõlarent omnia/morbi tamen & corporis de-
 bilitas/ quibus illa ætas afficitur/ redderet miserimos. Recte Terentius noster
 scripsit: ipsam senectutem morbum esse. Decrepitos prætereo: quorum miseria
 uota est: ut reliquos postponam huius ætatis difficultates: vita certe illorum in-
 iurijs pene confecta molestijs/ tam suis odio est q̃ alienis: ut solum doloris & labo-
 ris participes esse videatur. Contemptui est prætere a omnibus: propter multos il-
 lius ætatis defectus. Vis scire omnes vitę gradus nobis tanq̃ miseris improba-
 ti: Puer infantum ineptias contemnit: adolescens aspernatur puerorum ludos.
 A viris adolescentum studia culpantur: quibus aucupandi/ venandiq; exercitiũ
 & effusi sumptus ac patrimoniortum calamitas habentur virtutis loco. Senes vi-
 rorum annos ut sollicitos/inquietos/ rebusq; superuacaneis deditos: ut viuendi
 incios redarguunt. Decrepitus obiturgat senem/ ipse eodem modo pressus: velut
 si præter modum curiosum & sollicitum futuri. Singuli anni superiores vitam
 decrepitum/ ut stolidum ac repuerescentem/ nulliq; rei utilem derident. Ita nulla
 vitę pars: si cōmunem species nature conditionem/ cum quolibet merito repre-
 hendi possit/ miseria caret. Siquidem nosmetipsi omnes illius partes velut rerum
 ignaras atq; infœlices accusamus: tam contrarijs inter se studijs certantes. Ipse Ci-
 cero in Tusculanis suis disputatiõibus ait/ quom virtutem laudasset. Huic inquit
 incipio sententię diffidere: & humani generis imbecillitatem fragilitatemq; extis
 melere. Vereor enim ne cum natura corpora nobis infirma dedit: lethiq; & mor-
 bos insanabiles & dolores intolerabiles adiunxisset: animos quoq; dederit & cor-
 poruz doloribus congruentes/ & separatim suis angoribus & molestijs implica-
 tos. Hæc Ciceronis verba nihil aliud pdicant nisi miserã vitę cōmunem/ cui omnes
 quasi lege nature subiecti sumus. Sed quid in particulis vitę huius enumerandis
 inuolutor. Omnis vita febilis atq; misera est: varijsq; calamitatibus confecta. Pau-
 per plurimo sudore/ summo studio/ magna cura/ opes ac fortunas querēs efficit
 diues: ascensũ sibi magna sollicitudine ad infelicitatē parās. Diues q; & opulētus

Adolescen-
tia.

Virilitas.

Senium
Horatius

Cicero.

Terentius,
Decrepita
ætas.

Cicero.

cum traserit/in paupertatem descendit:rem usum miseram ac pondere acerbam.
 Videmus potentes a rerum statu deijci: extolli infimos, Hic exul a patria bonis
 omnis orbem vagus atq; egens (quo nihil est miserius) pererrat. Alius in patria
 residens: aut fortunatis / aut vita priuatur. Sunt qui ex desperatione quadam vite
 melioris: aut laqueo/aut veneno/aut gladio sibi mortem consciscant. Alium sui
 tro spoliat/aut occidit: plurimi bello/peste/ naufragio/ flamma absumuntur. Hic
 uxorem concupiscit/ liberos/ fratres/ coniunctos/ amicos amittit: hic oculorum
 lumine/ hic validudine priuatur: quidam membro debilitatur corporis: quibus
 dam carcer attulit finem vite. Multi ad senectutem extremam usq; perducti/ etate
 tam longinquam quandoq; detestantur/ appetentes mortem. Quid morbos
 infinitos fere recenseam: quibus humanum genus subicitur: q; varij/ q; graues / q;
 crebri/ q; infesti nos inuadunt teipm testem cito: cui podagra fuit diutius molesta.
 Plures oculorum lippitudine/ multi stomachi/ laterumq; dolore afficiuntur: patitur
 eos usq; ad senium bona validudo comitatur. Sexcenta sunt corporum nostrorum
 damna/ quibus ad miseriam perducimur. His a diuce animorum vitia: que plura
 sunt: & multo q; corporum perniciosiora. Vides hominum discidijs/ querelis/ con
 trouersijs mentes nostras ad mutua odia compelli. Vides quanta sit vindictę libi
 do: & ad que facinora mortales quondam excitant. Lege antiquas tragedias: Atr
 um: Thiestem: Medeam: fratras cedes: & bella ciuilia. Lege Ouidij sententiam
 non hospes ab hospite tutus: Non fover a genero: fratrum concordia rara est. Se
 mus filios parentum iussu/ parentes filiorum crudelitate / fratres insidijs fratrum
 regnandi gratia necatos. Legimus viros ab uxoribus interfectos: feminas virore
 precepto interemptas. Maternę crudelitatis in filios / & item filiorum sceleris in ma
 tres/ testes sunt multorum facinora nota vobis. Quapropter totius orbis una ef
 set tragedia conficienda/ ad exprimendam comunem hanc humani generis cala
 mitatem. Quid loquar de amore / re admodum mortalibus necessaria? Nonne
 multos aut omnino perdidit: aut varijs damnis atq; angoribus afflixit? Reper
 tum olim quibus amoris impatiencia attulerit causam mortis. Leandri ceterorūq;
 fabulas omittamus. Quidam nostris seculo/ cum desiderium amate nequirit de
 uitius ferreante fores eius laqueo se suspendit. Multa cogit amor perpeti: cuius
 subditi arbitrio summa in miseria versantur. Inuidia vero & emulatio: q; multos
 & fortuna & vita euerterint satis constat: ingens malum & late in regum & prin
 cipum & tyrannorum presentim domicilijs diffusum: quos apud quid possit huor /
 quidue detraçtio/ quid emulatio/ quid calumnia inuidię ancille pestiferę: illorum
 docet casus/ quos dominantium libido prostravit. Missos facio Barbaros: a quibus
 innumera crudelitatis exempla reperiuntur. Apud nostros quoq; infinitas pere
 strages hominum excellentium inuidia edidit. Seianum legistis / orbis alterum fer
 principem/ Tiberij Claudij absentis amico edicto laceratum. Hadrianum impera
 torem ad cetera principem humanum ac sapientem / a deo fidem prebuisse detra
 çtoribus traduntur multos quos ad summum prouexerat / ad leuem calumnia
 torum auram de statu rerum incognita causa deiecerat. Valentis ac valentiniani
 immanitas fuit/ ut ad paruas suspiciones ab inuidis excitatas / stragem quandam
 virorum excellentium inuenerit. Quapropter non imperium eorum / sed crude
 lis ac nefaria carnificina potuit extimari. Non receseo que alter Tiberius: que Ne
 ro: que C. Caligula: que Vitellius: Domitianus: Antonius: reliquiq; crudelitate
 insignes: non imperatores / sed lacustę & hominum portenta aduersus innocentia /
 inuidię & delatorum culpa patrarint. Logam em oronem requireret. Hoc certe no
 tissimum: multos ob aliquam tyrannorum ac principum ab inuidis iniectam suspicionem / ca
 leo dissentos: varioq; tormentorum genere cruciatis/ doloris impatiencia morte vi

animi vitia

Ouidius.

amoris ma
lum,

Inuidia.

Seianus
HadrianusValentia
nus.

te protulisse. Nihil est homini periculosius: quod principis maliuolentia. Non enim desinit que cepit: sed mala facinora peioribus accumulata / ut recte videat egisse. Nam que odisse cepit / perire expedit: neque ullus uenit aut innocentie datur locus: ut miserima sit eorum uite conditio / quos maioru libidini obnoxios fortuna fecit. Prefantibus certe uirtute uiris / maxime timendi sunt reges / quibus (ut inquit Salustius) boni quod mali sunt suspectiores. Videtis igitur quanta mala secum portet inuidia: quod sit perniciosus: quod fallax: quod multos tradiderit neci. Efficiam profecto Tullius inquit: ut intelligas homini nihil tam timendum esse / quod inuidiam. Oculi te enim fallit: ut repit in animos hominu beniuolentie significatione: sed dicit audis: entes in aliorum perniciem: cum maioru hominum pars aures patulas calumnia / roribus prebeat. Quid loquar de luxuria: quot homines pestundedit? Ea cum multiplex sit / multorum causam prebuit malorum: que enumerare difficile est: sed in usu sunt quotidiano ante oculos exposita. Hinc qui indulgent / cum procul absint a ratione / uidentur esse miserissimi. Perniciosius malum censetur auaricia: que quod multos occupet mortales / ipsi quotidie perspiciamus. Hoc vere uideo: quod posse dicere nullu esse uitium execrabilius auaricia: nullum deterius: nullum generis hominum perniciosius: de quo quoniam est alio in loco a me disputatum diligenti generis: non ero longior in eius nequitia recensenda. Qui tamen eo morbo tenentur miseram & Deo odibilem uite conditionem ducunt. Transfert enim homines in portenta perniciosissima: cum nihil tam sit contra communem ad quam utendam nati sumus / utilitatem: nihil tam contra naturam: quod auaricia. Quid referam rem nefandam: qua mentes hominu maxime perturbantur iram: que nulli rationi parens: quo furor eius ducit profisciscitur. Si quis eius perniciem immanitatem: & ueluti subitam procellam ac perniciosam uelut inuolucrum legat Senecae libros quos de ira conscripsit: intelliget certe quantam perniciem generi mortalium id uitium: cui qui subditus est / nil a demeti distat / im portarit. Ob eam causam non solum singulos homines / sed urbes quoque & gentes uniuersam ire atrocitate reperias deletas. Hanc insanam mentis perturbationem / quis non recte dixerit / & execrandam et miseram esse? Non enim tamen quos occupauit reddit miseros: sed eos insuper quos aduersus permisit fura frenata licentia. Multi describuntur a Cicerone nostro animorum morbi ac perturbationes: que hanc nostram fragilem conditionem summa miseria circumuallata premit. Nemo est quin libidine / aut leticia / aut metu / aut egritudine: aut alio morbo animi aduerso rationi detineatur. At uero qui huiusmodi aliqua perturbatione affligitur: ut eas recipiat necesse est que sunt illi contigite atque annexe. Quod si ita esse quis potest hac nature conditione natus / ut alicui subijciatur perturbationi esse non miser. Videte quid Tullius in tertio Tusculanarum disputet libro. At enim. Ni si egritudine exuimus / sic ut abijciamus: miseria carere non possumus. Preterea si perturbationes animi: quas appellat morbos / in omnes / preterquam in sapientes ut ait cadunt: & in quos descendunt insanos reddunt: nullus autem eiusmodi sapiens adhuc est reperitus: relinquitur omnes qui non sint sapientes insanos ac miseros esse. Hi enim sani dicuntur / quorum mens nullo metu quasi morbo sit perturbata: sed hos nullos reperies: ergo miseri sunt omnes necesse est. Illa quoque eiusdem egregia est sententia: nisi sanatus animus sit: quod sine philosophia fieri non possit: nullum fore miseriarum finem. Sed nostra palam est imbecillitas: nullos a philosophia ut sanetur que rere: igitur miseri omnes sunt existimandi. Verum ita nostra hac miseria emine te uideat & ab omnibus conspici: ut nulla phia ad hoc probandum opus existat: quod uiciana uita absque ulla ratione nos admonet / mille uicendi discrimina / quibus subijci mur pre se ferre: qualis / quod infima / quod misera sit imbecillitas conditionis humane.

Salustius.

Cicero

Luxuria.

Auaricia.

Ira

Seneca.

Cicero

Gula

Palam est quod propter illa que retulimus: quot gula & venter/quot aeris intertempores / quot morbi ad interitum rapiant: quot a bestiis / tum feris / tum cicuribus pericula nobis immincant: quot tendicula mortis nobis casus varij moliantur. Nosstra omnia breuia sunt / incerta / & caduca / nihil tam fallax est / quam humana vita nihil tam imbecille: nihil tam laboriosum: quam Seneca nemine acceptum potest nisi conditionis illius incertus daretur. Vt & iuxta Euripidis illam sententiam. Optimum videatur esse homini primū non nasci: proximum cito mori. eius veritas a Tullio describitur. Nam nos decebat ceteris celebrans domū lugere / ubi ubi set aliquis in lucē editus: humane vite varia reputantes mala. At qui labores morte sinissent gratis omnes amicos laude & leticia exequi. Ecce huius poetę sententia testis est: lugendam esse vitam: mortem vero exoptandam. Et quidem roste ut opinor sensit. Tot enim rerum casibus / tot fortunę telis / tot varietatibus temporū addicti sumus: ut durissima nobis videatur data conditio infirmitatis. Non enim solum presentibus affligimur malis: sed magis futurorū expectatione. Incerti quoque temporis vite ratio quam plurimū exedit mentem nostram dubitant & incertam: quando / quomodo / qua lege sit ex hac vita migrandū. Lata quidem atque profunda data est & multiplex ad interitum via: minus tamen in lucem aditus. Recente oro diuersa maris terreque pericula: ventorum: imbrium: tempestatum: ignis fulminum discrimina: aquarū inundationes: quibus vita nostra ad incertū finem rapitur. nunc uno periculo / nunc altero ad exitum deducta. Singulis diebus nostra / diuersaque funera conspiciamus. Singulis ferme annis noua descendaque damna sentimus: ut hæc sola rerum eiusmodi cogitatio satis superque satis videatur ad nos continua miseria torquendos. Tum ego possum testis inquam esse multarum calamitatum: quas ipse partim conspexi: partim audiuī / tum igne / tum incremento imbrium illata: ut etiam aqua & reliqua elementa sint nobis extimescenda.

Aque malum.

Poggius. aque malum

Vidi ego cum ex Britannia redirem Maranum oppidum ingens & opulentum in sinibus Italię circa alpes positum: subita vi fluminis / quod inopinato exeret: rar inundatione maxima ex parte cum incolis adeo deletum: ut nulla edificiorū vestigia supersissent. Nostra insuper etate: ut propinqua / licet parua / sed ad reprobentandum quam dico miseram accōndata / referamus: plures domus eius vile quam Burgum campi nominant / fluuij prope decurrentis impetu noctu obrute cum familijs solotenus dissipate sunt. Memini cum puerulus essem: plura defunctorum corpora demersa limo in valle Arni superiori fuisse reperta. Infantem quoque in cunis delatum: qui fame intererat repertum. res defendenda profecto: & que regionis nostre accolas ad luctum & mesticiam comoueret. Miserum sane videbatur tot virorū: mulierum: adolescentum cadauera partim a feris partim ab auibus laniata in fluminis litore iacere semisepulta: ita exesa ut non facile inter noscerentur. Cum essem in Britannia / miserabilem antea casum fuisse cognoui. In parte mari propinqua eius provincię que Flandria appellatur / fluit bis in die ac refluit mare etiā in partibus fluuijs sexaginta ferme infra terram miliaribus: adeo exuberante aqua ut maioribus nauigijs nauigabiles fiant. Maris incrementū / ne extra fluminis alueum euagetur / aggeribus incolę continent. Altius enim que cetera multo excreuit mare. Vt nisi aggeres obstarent: maritime regiones habitari non possent / paludibus occupate. Accidit vero ut paucis antea que in Britanniam proficiscerentur annis: vento maritimum fluxum impellente: aquarum vi disiecto aggere / omnis ad multa milia passuū vicina regio suffocaretur: multaque hominum milia (cum nullum daretur refugium) cum omni pecore interirent. Qua ex causa diutius ea patria deserta cultoribus permansit. Quid calamitosius / quid miserius accidere potuit: quam in tam repentinam / in tam improuisam / & in tam flebilem

Inundatio Flandrię.

mortem incidisse tot hominum milia: cum neq; parens filijs/neq; filij parentibus auxilio esse possent. Constat igitur cum sit nobis aqua ad victu necessaria: tamen multis perniciē pestem ꝑ importasse. Nihil nobis igne salutaris natura cōcessit. At is quandoq; in nostram calamitatem verus/multaru causam ꝑbuit miseriarum. Paucis antea annis urbs Basilea nobilis iuxta Rhenum: ꝑposita (ut antiquiora ꝑstponam) maiori nobilitateq; ex parte incendio conflagrauit. Vidi ego illac iter faciens adhuc urbis illius firmantia edificia & domos in cinerem versas. Opidum inferioris Alemannie: cuius nomen non occurrit: ad id aliquando iter faciens conspexi egregium ac splendidum in medio lacus edificatum: ad quod per longissimos aditur ligneos pontes: una aestate ignis absumpsit. Quo incendio multi varij generis perierunt. Nocturno quoq; igne in urbe Gebenna tempe Martij quinti summi pontificis ꝑstrime egregieq; domus exulte sunt. Ipsi id conspeximus rem visu miseram/& fletu dignam. Huius ignis calamitas a deo multos erexit bonis: ut postmodum vita inopia ac miseravitam degere sint coacti. Animantia singula spirando aere ac respirando viuunt: quo sublato / & vita omnis sublata est. Is tanq; vite mortalium minister a deo est utilis/a deo necessarius: ut facilius ceteris elementis q; aere careamus. At is persepe nobis fit perniciosissimus: cum aut famem/aut pestem/aut morbos/aut varias tempestates: quibus inopia afficimur illius intempeis importet. Terra que nostra dicitur mater/ omnia nobis ad vitium/ut tuncq; corporis necessaria subministrat. At ex eadem terremotus/venenafertur prodeunt: quo plures q; ulla peste reliqua occubuerūt. Gignit etiam multa in nostram perniciem ꝑmpt: ut plus detrimenti quandoq; q; comodi afferre videatur. Q; misera igitur humane conditio vite est habenda: cum elementa ipsa nobiscum bellum gerant. Inunc: & securo si potes animo futuras: ut presentes taceam miseras non expartescas: cum ea que ad salutem nostram fabricata sunt cernas in discrimen perniciemq; conuerti. Improvisa nos inuadunt mala: sic gratuita quandoq; ut summa nos miseria lacerent etiam renitentes. Quid inopinatis durum contingere potuit homini ꝑditi ac decrepito / q; mors filij res pentina: qui auctupio intentus icetur fulminis expirauit. Vniuersa ciuitas tam infelicem nobilis adolēcentis casum/& miseris senis luctum squaloremq; deplorauit. In ꝑtura patris soli: que parua est: undecim homines hac estate fulminis ardor absumpsit. Ad quindecim ꝑterea homines propinquis in locis simili fulgoris incendio adusti. Quid est igitur dubitandum: quin hæc nostra tam fragilis/tam tenui robore pendens vita: tot tempestatibus/tot diris casibus subdita sit misera estimanda. Adde his si libet fraudes hominum: furta: latrocinia: beluaru impetus: venena: serpentum morsus: quibus multi periere. Auditi græte nostra quendam paruulum religiosum matutinis officijs intentu/araneę necatum mortu. In Apulia paruula animalia araneis simillima: quas Tarantolas vulgo dicūt: dispersa ꝑ agros/si quem momorderint in insaniam vertunt. Singula ferarum genera ad exitum nostrum parata videntur. Urso: leones: apros: lupos: serpentum genus in nostrum interitum conspirasse credas. Quid nobis tam familiare q; canes: At eorū rabidos morsus nonnullos necasse vidi. Boues/ quod tam utile/tam malue tum videtur animal/cornibus intulerunt mortē. Ab equis insuper quod est genus utilissimum/nobis interitus imminet. Non est tam masculu/tam pacatum animal: ut non ab eo aliqua pestis redundet. Calor: frigus: siccitas: humiditas multis exitum vite intulerunt. Constantie nuper ubi generale conciliū erat hominē in temperie frigoris mortuū equo insidentem in publicū hospitium delatu conspeximus: ita stante ut videret. Obrigerat membra singula: a deo ut corpus equo in hospitium deuteret. Quosdā ꝑterea audiuimus in eius regionibus sibi morte perire. Q; multa igitur & pene infinita nobis vite discrimina imineant conspiciunt:

Ignis malū

Basileę incendio

aeris malū

terre malū

Fulminis malum.

Bestiaru malum.

Qualitatu malum.

que neq; ullo consilio vitare/neq; precauere prudentia; neq; usq; declinare datur
 Coelum/terra/aqua/aer/ignis/homines/paupertas/belug/animorū varie perturb
 ationes nobis vitę miseriam molunt. Harum rerum molestijs quassati quidam
 etiam in patria mei ortus: quos nouit: a deo illarum impatientes fuerunt: ut vite
 dio laqueo finierit dies suos: fatius ducentes/semel mori / q̄ tot perpeti vitę di
 cultates. Logistis Atticum Ciceronis familiarem morbi grauitate p̄sumdie qua
 to postq; cibo sponte sua abstinuit finisse vitam. Multi p̄terea dicunt huius vitę
 incomoda morte voluntaria effugisse: de quorū calamitate quis dubitet: cum in
 telligat mortem illos viuendi molestię pretulisse. Quantū vero hæc vita quā rati
 ti facimus sit extimanda: aduertat qui voluerit Ciceronis exempla: que postulat
 primo Tusculanorū questionū libro. Refert em̄ ut n̄stis Cleobin & Bitonē. An
 gie sacerdotis filios: quom̄ matrem curru/cui; ipsi morte iumentū subierant/ad la
 ficium duxissent: atq; illa precata deum esset: vt id alijs pro pietate p̄remiū redder
 et/quod maximū homini dari posset a deo: cum matre postmodū epulatos/cum
 somno se dedissent: mane mortuos esse repertos. Simili p̄catione Triphonū &
 Agamedē: qui templū Apollini edificarant usos scribit. Nam cum a deo pro ma
 cedę petissent id quod esset homini optimū: idq; Apollo se p̄biturū respondit
 post eius diei tertium mortuos inuentos esse. Q̄ p̄clara est igitur / q̄ optada hu
 ius vitę ratio/mors p̄mij laboris/pietatis loco: tanq; vita potior sit cōdonata. Nullū
 dubium igitur esse potest miseram esse hanc vitę conditionē: cui mors tanq; ma
 nus p̄cipuum p̄ferat. Nemo est mortalis (ut refert Cicero) quem non attri
 gat dolor/morbūq;. Que si vera est sententiā: que inter morbos ac dolorē vita ex
 timanda est: Profecto misera atq; infœlix. At dices/plures illam æquo animo con
 stantq; p̄perissos: sed q̄ pauci eiulmo di patientia p̄diti fuerit omittit. Scio do
 rum ac morborū vexationes maximas esse: que nostras mētes a ratione dimoues
 ant: scio illas incitamenta ac fomenta esse miserarū: quibus si inopiam/si orbitatē
 si exilium/si reliqua vitę miseria videtur: omnis (ut Seneca inquit) vita supplicij
 est: sed ubi supplicij/sibi & miseriam humanę cōditionis existere cōcedendū. Quā
 bus rebus p̄spiciū esse cenfeo: venissimam videri debere sententiā meam. Tum
 Cosmus. Q̄ quis vobiscū aliqua ex parte conuenire possim inquit: non tamē hanc
 vitę miseriam tantū rerum nature & humanę infirmitati/quantū culpe nostre ad
 scribendam puto. Vbi em̄ nostre imbecillitatis nos obliuio cepit: ubi fortunę vari
 etatis: ubi casus: ubi tempis incerti non venit in mentem: in longū duratura quā
 mente atq; anno complectunt a nobis. Consilia nostra traducimus in futurum
 tempus: & longillimā rerum seriem cogitatione ordinur. Cum interim: aut ad
 uersa valitudo: aut mors improuisa: aut fortunę nostra consilia dissipantis impet
 tus inanes nostras obrūpit cogitationes: tum curas incassum susceptas culpamus.
 tum mala nostra sentimus: tum anima duertimus nimis nos fauore fortunę con
 fidos: tum cognoscimus nosmetipsos prouocasse miseriam nostrā. Hic ego multa
 supersunt in quā/que copiosius dici posse vident ad meam hanc sententiā cōpro
 bandā: sed cū sit hora diei tardiusculane forsan sermonis prolixitate/ura vlt̄ valuit
 do ledatur/in crastinū si placet/videtur reliqua disputatio differenda: cum & plus
 ocij futurum sit: & tibi magis accommodatū. Placet inquit Cosmus: diem crastinum
 postmeridianum cōstitui reliquę disputationi nostre: nam loquendo iam defessi
 sumus: cras erimus paratiores. His dictis recessimus eo consilio/ut postredie reuē
 teremur.

Atticus

Cicero

Mors hanc p̄mij laboris/ q̄.

Cicero

Seneca

Cosmus

Poggius

Cosmus

VPERIORI Libro in quo de miseria conditionis humane pro modo ingenij a nobis est disputatum/princeps optime Sigismunde/ & hunc secundum adijciemus: ut & exemplis grauioribus/ & rerum preteritarum memoria lucidior fiat nostra sententia. Qua in re a legentibus peto: ut cum nihil videatur utilius: quam hanc fragilem/ communemque vite nostre legem omnibus notam esse: quo magis cupiditas hominum ab inani rerum fortunarum appetitu deterratur: hoc meum differendi munus: non ad observationem aliquam/ sed ad mentis exercitationem a me susceptum esse arbitrentur. Satius enim existimaui hoc parum tempus quod vacuam a negocijs datur: consistere in rebus laude dignis: quam inerti ocio ingratiuorum

conterere. Simul etiam excitabunt aliqui forsan ad hanc scribendi rationem uberius ac doctius pertractanda: quod quidem multum conferre arbitror doctorum hominum studijs & disciplinis. Nullius quippe vel philosophie/ vel alterius optimae artis tanta progressio facta esset: nisi priores scriptores suis inuictis & reprehendendis/ & melius sciendi materiam prebuisent. Haec ego ductus fiducia/ reueniar ad nostram disputationem in qua si quid profecero: iocundum erit/ non omnino me oleum ac operam perdidisse. Sin vero minus: contentus ero citius in hoc scribendi negotio frustra me fuisse versatum: quam per deficiam tacuisse. Te vero Sigismunde oro obtestor: ut cum ad rei militaris scientiam addideris more praeceptorum principum/ & multarum rerum studia & doctrinam: hanc nostram disputationem (si qui forsan in eam malitoli inuidicij impetum facere conarentur) tuendam suscipias auctoritate tua: quo facilius audentibus explicare possimus ea quae superioribus videntur adijcienda. Cum igitur post stricte Mattheus egoque sumpto cibo/ viderat institutum ad Cosmum rediremus: post priora salutatiois verba. Adsumus inquit Mattheus/ ut diligenter hesternam quaestio absoluat. Visum est enim mihi nescio quid suspensisse disputationi nostrae: cuius finis eadem facultate: tum breuitas temporis abstulit: tum ratio validudinis tuae. Percomode aduenis tuis Cosmus inquit. Naec mihi oculi est ad loquendum: & quaedam quae hesternae die praetermissa sunt meae opinioni videntur adijcienda. Quae nam sunt haec inquit/ quae nouiter excogitasti. Oblitus sum inquit haec nonnullos addere his quos putabam esse felices: Pontifices: Cardinales: ecclesiarum Antistites: virosque omnes qui Christi militiam sequuntur. hos dico opulentos/ ac bene suffraginatos: qui non solum beatos se/ sed beatissimos opinantur. Deriderent hi sane hanc tutam sententiam: cum censeant ab omni miseria suspitione vacui: nemoque ambigat eos omni viuendi molestia carere. Quid enim abest illis ex his quae sunt hominibus desideranda? Nam praeter opes/ diuitias/ dignitates/ summam qua fruuntur auctoritatem/ praesunt ceteris mortalibus: quod dulcissimum habetur: ac dominant. Eas vero fortunas possident/ quas nullus casus/ nulla maior vis queat eripere. Nam quae deo donata sunt: cum ipsi dei sint coheredes ac ministri/ rata manent in populo: neque decretis aliorum labefactantur. Ita nullo amittendi metu cruciantur: nullo egendi timore: ut si cetera desint: hoc solum praestare felices eorum homines possit. Habent praeterea suum protectorem saluatorem nostrum: cuius scuto recti nihil periremetur: iudicat alios: a nemine iudicantur. Summa in quiete absque ullo labore vitam iocundam ducunt. Id verum esse declarat frequens occursum varij generis hominum ad hos veluti fertiles agros ex quibus facillime sua uillimique fructus percipiunt. Pro

Mattheus.

Cosmus.

Poggius.

Cosmus.

prelatorum felicitas vana

h.

pter fortunę nãq; bona tanta ambitione vides sumas appeti dignitates: ut arma
 etiã & crudelia bella iter cõpetitores excitari sepius magna regionũ et genũ clade
 cõspiciamus. Quo fit ut opulẽtiores facti/nulius rei inopes (quã maximã felici
 citatẽ putant) in negocijs ocio dediti/in ocio absq; negocijs trãsigent atetã. Horũ
 de felicitate nemo dubitat:cũ nulla molestia/nullo dolore pplexi/absq; sudore/
 absq; ullo discrimine cõsuefãt. Hęc tibi Poggi/qui cũ eiufmõi genere hoim dũ
 unius cõsueuisti, quic; eorũ vitam & mores penitus pspexisti/esse debẽt multo q;
 mihi exploratiõra. Mea tamẽ sentẽtia est, illos omĩ vitę miseria vacare. Scio te ma
 gis inquã Cosme/hęc ex cõi fama & vulgi rumore dixisse: q; vera esse crederes.
 Qui em̄ tibi pbari potest ullam felicitatẽ in illis esse/qui ipi sibi vident infelices.
 Aut quõ vitę molestiã possunt effugere: quorũ ceruicib; onus grauius a molesti
 us: Siphia saxo iminere videmus. Neminẽ adhuc (& ãnos qnq;taginta cum eis
 vixi) testor me repisse/qui sibi uila ex parte felix videretur: qui non illam vitam
 ut molestã/inquietã/anxiam/mltis oppõssam curis deploraret. Nam ut de nostris
 pontificibus loquar: quos siles arbitror fuisse superioribus: multi ex eis mecũ priua
 to sermone sunt admodũ conquesti: oneris Pontificij seruitutẽ/detestatq; quodã
 modõ eam dignitatẽ quę oim miserima videret. Qm̄ neq; ulla corpis / aut animi
 libera quiete/ & absq; maximis ac grauissimis curis teneret: tuto absq; pericu
 lo: neq; cõmode absq; multorũ detractantiũ inuidia dimitti queat. Ita nõ feliciẽ
 sed afflictam omĩ tormẽto vitam fortunãq; eorũ/qui ad tantũ gradum assumunt
 duram & asperã appellare possimus: si pontificis officio / non tyrannorũ imperio
 uti velint. quorũ tamen si mores sequuntur: inẽ miseros solũ putamus / sed etiã de
 testandos. Extiterẽ plures iniqui/ quibus nulla miserior q; Chircolarũ utilitas/
 aut fidei tuandę cura fuerit: ut & miseros tales pontifices opinari homies merito
 possint & miserũ Chriãnũ populũ tali pastori vel lupro potius creditũ. Magna pe
 horũ in subleuãdis ditandisq; sũt stirpis hoibus occupata fuit: quorũ cogitationes
 q; euaserint inanes/ multorũ quos nouimus extant exempla. Rarũ apud eos fuit
 diũ viguit doctrinę vel religionis: rarius virtus est in p̄cio habita: ut nisi dei pro
 uidentia ea fieri arbitrarer: aliqñ quereret minimã illi inesse aut mortaliũ / aut fidei
 curam. Quapropter siue boni fuerit/ ppter agendorũ difficultatem & pon
 dus/ multiplicẽq; anxietates: in qbus absq; ulla intermissione versant/ miseri sunt
 iudicandi. siue mali: eo sunt miseriores/ quo longius ab eorũ officio discessere. Vi
 dent quoc; sepius hac miseria premi: ut non dei seruatorũ (ut scribunt) sed dei ho
 rium aliqñ serui esse videant: quę magna infelicitas est habenda. Perficile nũ
 darent quorundã qui nostro sæculo fuerũt pontificũ cicatrices: quo facilius eorum
 miseria in p̄mptu esset: nisi tantę dignitati parẽndũ videret. Nonnulli certe nedum
 laudandi sunt: sed ne tolerãdi quidẽ: nisi a Dei patientia. cuius iudicia sunt occulta
 Nam de Cardinalib; nõ audeo sniam dicere. In omĩ em̄ statu & cõditiõne scimus
 optimis pmixta esse pessima. Vnũ nouimus illo ordine indignissimũ: Angelottũ
 Romanũ Cardinãle ab Eugenio factũ. Nam fuit aurarus. rapax. subdolu: male
 ficus: inuidus: lingua. peaci/ & in aliorũ cõtumeliã p̄mpta. Cõtinentis tamen vitę
 fuit: ad cetera moribus improbissimis. Cuius vitę congruens exitus fuit. Ab ados
 lescentiore cubiculario somno meridiano dormiẽs gladio trãfossus est. Oprandã
 quippe esset. ut qui tantã dignitatẽ assequuntur minus studiũ poneret: tum in cumu
 landis pecunijs/ tũ in iusticia & iurib; violãdis. Nam his rebus deditã miseria cares
 re non possunt. Idem de Epis ceterisq; quos opes eccliarũ insignes reddunt/ cetera
 dum vident: quorũ studia multũ differũt ab eorũ p̄fessõe. Scribit brũs. Augustinus
 queri Ciprianũ Carthaginẽsem sanctissimũ virũ repiri tempibus suis epus/ aurarus/
 ros/ luxuriosos/ vitijs deditos. Et qdem eo tempore id quent quo p̄secutionẽ Chriã
 ni ab infidelibus sustinebat. Quod si tũc cum multi martyrio coronabant: cũ fãre

Poggius.

Hierony.
angelottus
Cardinalis

Augustin.

Etis viris illustrabat nra fides: cu pauptate oes fere coplecterent/improbos epus
 fuisse nonullos patet qd in hac tpm fece/in tanta huius etatis pueritate/in tam de
 prauatis moribus fieri putemus. Longus sane liber esset coficiendus: si multoz
 quos nouimus vita/mores/vita recenseremus. Sed ad maiora que da nra tendit
 oro. Hec relata snt: ut plane intelligas eos ipos quos btos ac felices putamus/ois
 esse vere felicitatis exptes: nulloq pacto ab hac labe cois miserie eximedos videri.
 Quera maiora sup sunt/inqt Cosmus: Nonne tibi magna ac fatis ampla vident
 que de sumis potificibus reliqscq amplissimis dignitatis viuis distgrunt. No inqua
 si de his meo more libere loqui possem. Esset em campus late patens/in quo nra
 longius oro vagaret: sed me pudor impedit/& officiu boni viri. Inhonestu quippe
 videret: aliq ignominia illoz me ordine viros afficere/a qbus ipse admodu ornatus
 sum & multis bnificijs affectus. Stultissimu pterea esset ronen vite alterius aliq
 repolcere/qui reddere nequar suq. Itaq ad alia digrediamur potius/que mihi sta
 tuerat refereda. Ut placet Cosmus ait. Mihi qdem gratissimu erit audire qd huic
 nre colloqutioni celeas adijciendu. Fragilitatis inqua nre conditione varijs calami
 tibus urbiu/puinciarz/regnoru: que pmulte possunt asseri/ duxi latius explorā
 dum: quo facilius in pmptu sit omnibus hec deplorāda miseria vite nre. Sed vere
 orne cu hac putet vob notiora esse q mihi: fatietate aliqua/aut acinū fastidij/ que
 sum dicturus audiant a vobis. Minime Mattheus ingeniam hec tua comemoras
 tione multa que forsā exciderant memoria reuocabunt. Tum ego: ut de prime
 etatis inqua in celicitate sileā: que a deo omi morū turpitudine viteq flagitio inq
 nata fuit: ut omes mortales Deus aqraz inundatione delēdos curaritat his ipis
 inijis ordiar/ que memorie hoim litereq tradiderūt: ut ex his que recitabunt/veris
 sine possit asseri orbem terraz semp multis cladibus ac varijs calamitatibus fuis
 setera marq consecutu. Primus alyrioz rex Ninus bella finitimis intulit: mltas
 sibi nationes subijciens/non absq pernicie illoz quos supauit. Secuta est Semira
 mis uxor: que glorie cupiditate flagrans: cum ter decies centenis milibus peditu/
 quingētis milibus equitū/centū milibus currū: ut Diodorus tradit/ in Indiam pe
 netrauit. Indoq flumine duoru milium nauium ponte iuncto: quo tutius ingres
 di ac regredi posset: comissoq cum Indis prelio/sauticia hoste supante fugiens: cu
 maior eoz pars qui a cede supserant ponte trāsissent:& ipa supato flumie rescin
 di pontem iussit: quo accidit: ut & qui in ponte erant/vi fluminis interirent: & qui
 rates ascēderāt/magna ex pte ab aquis raperent: reliqs cum omnibus impedimen
 tis prede hostibz relictis. Quanta hac calamitas multaz gentium fuerit facile qs
 iudicabit: si multitudinē eoz qui aut interiere/aut capti sunt aia duertat: maiorem
 certe ptem exercitus amissam constat. Plures pterea expeditiones fecit ad vicinas
 gentes expugnādas: non absq magna earum calamitate. Secutum est postmodu
 regionis eius que Pentapolis dicta est/in Arabie finibz incendiū: quo quinq opu
 lentissime urbes diuino iudicio ob eoz nepharia scelera exulte sunt/ atq in steris
 lem puluerē redactę: quos Cornelius Tacitus refert fulmine cōcrematas. Diluui
 um quoq Ogygis tempe multas Achaje provincie urbes & loca vastauit. Paulo
 post secuta est in Aegypto fames: cui Moyse promidētia subuenit: multis tamen
 ea prouincia calamitatibus oppssa. Accessit deinde ad priorem Grece calamitatē
 diluuium ingens/aquis a ponto supfluentibus: quod maiore Thessalie ptem abs
 sumpsit. Quo tempe Deucalion hoies dicit reparasse: pterea q multos ad mon
 tana fugietes loca protexerit. Aethiopiam insup eo ferme tempe diram pestem le
 gimus afflixisse. Liber quoq Indiam petens/non absq multoz insigni calamita
 te oppssam/in suam ditionem redēgit. Per idem tēpus historie sacre ferunt plagas
 illas in ultione iudeoz: Aegyptū oppssisse. Scelesti deinde cedes qnqginta filioz
 inter Danaū & Aegistū secuta est. Danaī quoq expulsio & ad Argos fuga ubi a
 h z

Cosmus
Poggius.

Cosmus
Poggius.

Mattheus
Poggius

Ninus
Semiramis

Pentapolis
incendium

Diluuium
Grece.

atandm
zmi

Celeno receptus / pditione illum regno expulit. Quis ignorat Businidis Aegypti
 equos cede hospitii pascens crudelitate: Non sunt ignota Tantalii Pelopisq; Ha-
 gitia: & Ganimedis raptus: ex quo maximum exarsit bellum. Tereti Philomene
 Progneseq; fabula: & filius a matre positus cibus p̄t̄: quē non ad lachrymas cōmo-
 uerent. Legite antiq; tragœdia: Troa dē: Medea: Aedipodē: Atreum: Hylitiū
 reliquosq; p̄ multas: quę t̄p̄m illor; calamitatē continēt: & secula ostentāt miserarū
 plena. Nulla est in orbe terrarū gens: nulla natio: nulla puincia: quā non varia pe-
 l̄tis / diuersi rerum casus afflixerint: bella / pestilentie / terrēmotus / fames / urbiū ex-
 cidia / mutacōnes regnor; nuncq; permiserit humanū genus pace ab infinitis pene
 calamitatib; frui. Ante Alexandrū Macedonē Scythas / Parthos / Assyrios / Persas /
 Armentos: uniuersam deniq; Asiam d̄nandi ambitu / discordie / arma / intestinae
 contētionēs / Imperia ad alios translata multis seculis opp̄ssere. Nulla fides / nulla
 pietas / nullum fœdus / nulla humanitas in earū gentiē regibus & tyrānis fuit: sem-
 per mutua cede crassati sunt. Pres in filios / filij in parces / fratres aduersus fratres /
 uxores in viros ad intermissionē usq; se uertūt. Nam ut omittā Cyri Persarū regis a
 Thamire interfecti obitum: ut Cambisis: Xerxis Græcię terroris: multor; p̄terea re-
 gum cedes. Quid crudelius / qd inhumanius / qd miserius excogitari possit: Das-
 rium / & quinquaginta simul frēs Artaxerxis filios in p̄tis necem cōspirasse: Ex quo
 meriti supplicij penā subiere. Quid aut̄ inanius Ochi / qui Artaxerxi successit cru-
 delitate: qui frēs reliquos omēs (70. hi numero erant) regnā q̄ grā iussit occidi:
 Dariū ab Alexandro superatū suor; proditio sustulit. Nolo insidias / pditiones / va-
 ria tormenta regum ac tyrannor; refricare v̄s̄ mentib; / qbus ea sunt notissima.
 Hoc vere affirmarim: totā Asiam varijs usq; ad Alexandri t̄pa calamitatib; amictā
 fuisse. Quę aut̄ maior calamitas Asię unq; fuit / q̄ quę Xerxis regno cōtigit: Qui
 cū decies centenis hoim̄ milibus in Græciam trāsmisisset: solus pene aufugit: om̄
 ferme exercitu ferro / fame / peste deletō. Quid de Alexandri gestis dicam. Vniuer-
 sum eius Imperiū orbis totius spolijs / raptis / incendijs / cecidib; prouincias / & ur-
 bium valitate est cōparatū. Post ipsius vero obitū qua felicitate subacta a se gens
 tēs vixerint inspicamus. Legistis quot & quales inter duces tot regna fuerint par-
 ta. Mirum est nosse quanta inter oēs discordia / quanta clades subsecuta est: quanto
 odio decertarēt: quanta gentiū strage sit dimicatū. Vident̄ sane de dita opa in suam
 & gentiū illarū mutuā p̄niciem cōsensisse: tam dubia sane / tam infida / tam fallax
 in successiōib; fortuna fuit: ut nil seuius: nil calamitosius excogitares. Adeo enī
 regnandi rabies viguit: ut etiā sorores om̄ssa naturę vi inuicē ad interitū certas-
 rent. Secuti sunt post Romani: quor; impio bello subacta Asia pere cōpulsā est.
 Nam p̄t̄m extinctis / p̄t̄m armis supatis / p̄t̄m in amicitia receptis regibus multo-
 rum sanguine / rapinis / urbiū / nationū / regnorūq; excidia Asia in Romano re-
 uitutē peruenit: qui quō / quo iure / qua iusticia / qua cōtinētia p̄p̄os gubernarēt
 Cicero noster haud dubius est testis. Questus enī sepiissime de auaricia atq; iniu-
 rijs magistratū: plures ait socior; urbes Romanor; militū hybernis / q̄ hostiam
 armis esse deletas. Asiam certe & omēs sibi subditos seruitute iniquissima oppres-
 runt: q̄ re nil calamitosius esse potest. Quid referā Ponti regem Mitridatem: qui
 q̄draginta ferme annis cum Romanis bellū gessit: tandem victum supatumq; la-
 queo vitam finisse. Quid Antiochū potentissimū Asię regem acie superatū: acco-
 ptis victorij arbitrio pacis cōditionibus maiori ex pte regni possessione cessisse.
 Quid recenseam Tamburlanū (ita cognoscebat) ex Scythia cum innumera fera-
 rum gentium barbarie profectū / transito Eufrate Asiam omnē depopulatū: De-
 maseū Syrię urbem nobilissimā ab se captam spoliassē. Cesarię / Sebastiamq; des-
 lesse. Smirnā vi cepisse: inde in Scythiam reuersum / ex pręda abducta urbem nobi-
 lem edificasse. Ab eodem rex Teucrorū: qui magnę parti Asię imperabat: aacie

Alexandri
 successores

Romani

Cicero

Mitridates

Tamburla-
 nus

superatus captusque est: multa furorū cede: quem ille cauea more beluē inclusum / in
 spectaculum fortunę per uniuersam ferme Asiam circūduxit. Prętereo innume-
 ras gręcorū / urbes egregiasque uniuersum litus Asię occupant funditus euer-
 sas. Armeniorū / Medorum / Ponti / Perfarum / Assyriorū / Lidorū / cęterarū Asię res
 gna extincta / penitus in paucorū ditionem puenerunt. Ita non solum ciuitatum / sed
 regnorū quoque strages maxima facta est: quod p̄cipuum argumentū esse dinosci-
 tur nostrę infelicitatis. Omnia profecto humana quantūuis ampla / ac magnifica
 sunt fatum fortūunt: ut nil perpetuū in nostris operibus repiri possit. Quis unquę
 opinatus esset ex illorū temporū uinis / Babylonem urbem tam p̄claram tanto las-
 bore / tanta impensa / tot hoīm milibus edificatam / uillo unquę tpe penturam. Multa
 referunt de murorū ambitu: qui quinque & q̄draginta fere miliaria cōplectabatur.
 Multa de murorū amplitudine / latiori multo quę qua duo simul currus ducerent.
 Altitudinem quinque & quinquaginta cubitorū fuisse ferunt. Turres ducentas & quinquagin-
 ta: quę latitudine atque altitudine moenū magnificentiā equarent. Cum per urbis
 medium Eufrates flueret / urbem ponte quinque stadiorū longitudinis mirō opere
 iunxit. Arces p̄terea duras ab utraq; pontis parte cōstructas: quarū altera septem /
 altera trium miliarum passuū ambitus erat adiecit. Hanc urbem uno annō edifica-
 tam tradunt: trecentis milibus hoīm ad id opus electis: ac singulis stadiis uno cō-
 fectis die. Additus est & hortus p̄silis / opus inter septem miracula orbis enume-
 ratum. Tantę moēs / tantę rerū diuersarū magnitudinis parca uestigia susp̄sum:
 tam p̄clare urbis nomie in ea regione oblitterat. Innumeris fere egregijs urbibus
 Asia insignis erat: quarū hodie nulla extat memoria: nomē aliquibus in locis ur-
 bium remansit. Non recensēbo bella innumera per Romanos principes in diuer-
 sis Asię nationibus mota. Pauci enim fuerunt: qui nō aut a diuersis Assyrijs / aut
 Persas / Scythas / aut Parthos armis uariā fortuna pugnant: multū uictores / plu-
 res uicti reperunt. Traianus certe Armenios / Persas / Scythas / Parthosque supra iit:
 ademptis regibus omnia regna in prouinciās redegit. Anrea M. Crassus Parthis
 intulit bellum: uerum fraude captus & occisus est. M. Antonius iterum eos cum
 ualido exercitū lacessiuit: sed summa cum ignominia abire rerum inopia cōpul-
 sus est. Ventidius Bassus postmodū Parthiam ingressus / illos cōmissa acie super-
 tauit: uastauit agros: egitque ut pacem postea ab Augusto postularēt. Quę omnia
 eo spectant: ut palam sit / temp̄ Asiam magna in miseria uersatā. Pręter hęc urbis
 nouissimę Hierosolimanę desolatōem ac ualiditatem: quoniā nouissima res est: tem-
 pli quoque magnificentiā om̄ que unquę fuerunt in ruina: quoniā iudeorū culpa
 tanta calamitas cōtra cta est. Verte te nūc ad oppositā Gręciam: & antiquos eius
 annales reuolue: nullam gentem profecto reperies om̄ calamitatū erumnarūque
 uberiorē. Tragędię certe om̄es quę Gręci scriptas reliquerunt / furorū temporū
 miseras cōtinent. Nūc p̄terea aut ab externis / aut domesticis bellis cessarunt.
 Hoc uere uideo dictū: eam genē reliquarū om̄niū miseriam excessisse. Con-
 sidera illius quondā urbes potentissimas Lacedęmonem / Athenas Gręcię lumi-
 na: Thebas / Argos / Micenas: reliquasque p̄claras maritimas urbes / aut deletas / fun-
 ditus: aut in parua oppidula redactas. Inspice terrestres ciuitates p̄multas nobiles
 olim nunc in puluere uersas. Cōsidera p̄p̄osissimas quondā prouinciās: Thessalia-
 m / Achaiam / Boetiam / Euboiā / Arcadiam / Ioniā / Pelopōnesum terras nunc
 a paucis incolis cultas / desertas / urbibus: quarum hodie aut nulla / aut parua appa-
 rent uestigia humane miserię testes: cum constet splendidissimas in illis ciuitates
 extitisse. Considera insulas p̄t̄rimas p̄p̄osissimas quondā: nunc desertas atque de-
 struitas. Sed quid ego urbibus deplorandis imoror. Macedonū atque Epirotarum
 regna: quorū multa infelicitatis extant exempla ceciderūt. Legimus Alexandrum
 deum Phereum / cum ex Epiro in Bruos trāsisset / Romanos bello appetiturū

Babylon
 urbs maximā.

Traianus
 M. Crassus

Ventidius

Gręcię des-
 uastatio.

Pyrrhus: apud Acheronta flumen: transsolum lancea occubuisse. Pyrrhum quoque Epitaphiarum regem cum bellum transectus mare Romanis intulisset: victum ab eis esse in Italia. Deinde in oppugnatione Argos tegula percussum interisse. Persem Macedonię regem nostris bello a Romanis superatum: captumque Pauli Aemilij triumphum vincens cathenis aureis decorasse. Quod si tanta plurimorum regum infelicitas fuit: quid de ceteris extimandum: quorum quisque suo premitur casu. Quid de vulgo iudicandum: in quo fortunam vim suam exercere sapientes censent. Omnes graecis finitimę nationes regibus suis carent. Sarmate/ Thrace/ Hircani regno priuati in tyrannorum ditione cessere. Scythę qui in Europa sunt: quos Tartaros vocant: diuisis imperijs cōtinuis inuicem armis bellantur: vagis stabiles/ Imperatores sepius mutantes. Mesi/ Vngari/ Poloni/ Rutheni: ceteręque finitimę ad Septentrionem gentes semper inquietas ab armis fuisse legimus: & aut alijs intulisse bellum: aut inter se discedisse. Germania omnis semper varijs tempestatibus iactata est: & vel proximos armis lacellitur: vel suo decertant. Magna pars eius a Romanis haud paruis calamitatibus subacta: ab Vngaris post modum sepius populata est. Dacie/ Suecie/ Noruegie/ Gothorū regna & ante semper/ & nunc quoque aliquando ab uno/ quandoque a pluribus regibus sunt possessa. Neque regnorū hę mutationes absque humano sanguine & regionum delatione contigere. Germanis est cōtermina Rheno interfluente Gallia: haud quęque et ipsa paruas aut breues perplexa calamitates. Nam vt p̄iora relinquamus: scilicet cula: de quibus magis fabulosa quę vera tradi possunt: ea tamen simili posterioribus temporibus fortuna exagitatam credimus. C. Caesar octo annos/ multo sanguine/ varia clade/ lamentabili plurimarum urbium ruina/ prouinciarū vastitate/ variarum gentium cęde afflictam: tandem Romano Imperio parere coegit. Libidini postea seuiticęque diuersorum Imperatorum paruit. Post Constantini Imperij labentibus Romanis culpa principantium viribus: cum sepius Galli ob avaritiam crudelitatemque Ducum/ qui illis preerant defecissent: variamque fortunam experiti/ magnis cladibus essent debilitati: occasionem exteris nationibus ad se invicem occupandamque prebuerunt. Primum Franci gens barbara (e Sicilia ut ferunt egressi) cum Theodosij Archidicę Imperio in Germanię oppidis iuncta Rhenum confedisissent: postea ratibus transactō flumine/ cum Quintio & Heracleo Romanorum ducibus apud Treuerim congressi: superiores certamine deestō exercitu Duces interficiunt. Vrbem captam diripiunt atque incendunt anno domini ducentesimo octuagesimo sexto. Huius urbis ruine Coloniam Agrippinam adijciunt. Deinceps in interiorē Galliam profecti: Parisius/ Senones/ Carnuntum reliquasque urbes atque oram omnem que ab eis Francia est appellata occupauerunt. Vandalosque his Galliam populantes magna cęde attriuerunt. Post hos Alemanni a Germanis oriundi/ eum omnem tractum armis sibi vendicauerunt/ iuxta quem flumen fluit/ haud multum inde remoti. Cuius ab ostio ad Alpes usque suum nomen protenderunt: ab eis est Alemannia appellata. Cum his Clodeueus Francorum rex congressus: cum inferior esset viribus: voto suscepto se Christiano fore si vicisset/ Alemannos superauit: votumque cum tota sua gente operam Remigij episcopi viri sanctissimi persoluit. Aquitania insuper ab Theodosio Gothis cōcessa est. Superuicere Burgundiones gens bello aspera a Septentrionali plaga progressamque portionem Gallię possidere/ quam hodie quoque Burgundiam dicunt. Hi rege sibi constituto/ magnam Gallię partem lacessentes bello/ sepius cum finitimis acie dimicauerunt. Tandem ab Imperatoribus Othone primo & Conrado superati/ post centum triginta quibus regnarunt annos/ in eorum ditionem cessere. Northmanni postremo a boreali regione/ quam Northum appellat

tant egressi varijs in locis Gallias populati sunt. Hi primum Dorestano iuxta Mos-
 se ostia emporio nobili deleto: per Ligerim fluvium Galliam aggressi: plures ur-
 bes in quibus Nannetes/Andegavis/Turonis: pluresq; alię feruntur: vi capiunt: spo-
 liantq; Lotharij Imperatoris tempore Anno domini octingentesimo tricesimo se-
 ptimo. Inde domum regressi paulo post maiori manu redeunt: perq; ostium Ses-
 quane rursus Galliam vastantes: eam sibi partem armis verlicauerunt: quę nunc
 ab eis ducto noie Normania vocatur: Rothomagūq; regni caput sibi constituit
 unt. Vbi cum regnassent diutius vicinis regionibus infesti: Francorū tandem vir-
 tute subacti sunt: atq; eorū regno additi. Vltimi Britones insula Britannia ob in-
 festina bella pulsi: eam Gallię maritimā oram petiere: in qua Veneti erant: po-
 sessamq; a priori patria Britanniam dicitur. Hęc tanta varię gentis in Gallis
 am inundatio quantam eius cladem ac vastitatem secum importasse putandum
 est: Maximam profectio: atq; eam quę exemplo ingentis miserię nostrę conditio-
 nis testis esse possit. Sed neq; post Francorū stabilitū Imperium a Barbarorū
 concursionibus & bellis tuta Gallia fuit. Nam post Imperium in Germanos trans-
 lanam/Vngari bis Germaniam ac Galliam populati: non absq; multorum homi-
 num nece ac calamitatibus abierunt. Reges quoq; ipsi Francorū multis finitimo-
 rum bellis exagitati sunt. Secuta sunt iam annos ultra trecentos inter Gallię ac
 Anglię reges bella continua: ex quibus quantum sit sanguinis multis prelijs effu-
 sum etas tum superior/tum nostra prospexit. Adde his bella plusq; ciuilia: quę
 nouiter exorta inter Gallię principes: factioe pestifera pluribus annis viguisse/
 paulo ante perpeximus. Nullum certe abfuit ab eis calamitatis/aut crudelitatis
 genus. Quę res aperte ostendunt: ea maxime natione conditionis humane mi-
 seriam fuisse euagatam. Quid de Britannię insula dicemus: Nonne & ipsam varijs
 tempestatum iacturis longo tempore concussam legimus: & extrema pene
 excidia perpessam. Mito ea tempora quibus Romanis paruit: nō absq; magna
 dade libertate amissa: cuncq; sepius ab Imperatoribus desciisset/multo cum san-
 guine defectio castigata est. Excusso autem penitus Romanorum iugo: varijsq;
 inter eos exortibus regibus cum mutua cede ac urbiū vastitate sequebant: Angli
 tandem noua ab Germania gens profecti: in insulam transgressi: cum vnus fas-
 ctionis tutelam suscepissent: victis postmodum pariter & victoribus imperarūt.
 Ex quo amisso priori nomine in Anglorum nomen ditionemq; insula bis cōces-
 sit. Neq; tamen post intestinis dissensionibus caruit. Nam & paulo supra treces-
 tesimum annum moto inter eos bello: dux Normanię Guilelmus ab altera factis-
 one vocatus/regno potitus est: & nostra etate/mutatione/cedeq; regum & prin-
 cipum plurimū sanguinis spatium fuisse notimus. Nunc ad Hispanias: quę haud
 parua Europę portio est digrediamur. Omitto antiquas miserias / quas a tyrannicis
 prius temporibus passa est. Diomedem ab Hercule matatum tradunt fabu-
 le: quos humanis carnibus nutrientem. Transeo Titanas & omnes superiorum
 temporum tyrannos. Posteaq; Carthaginenses Romanicq; regnare atq; imperare
 receperant: amborum facta preda multis saculis continua bellorum strage de-
 bilitata: tandem armis subacta Romanis diutius paruit: a quibus solita auaricia
 atq; libidine tractatos extimandum est. Labete Romano imperio/Vandali gens
 Alarico duce Hispanias depopulati sunt. Gothi postmodum Roma capta ac spoli-
 ata cum in Aphrica m transissent/in Hispaniam exinde trañcientes/annos in ea cir-
 citer ducentos sexaginta regnarunt. In ditionem postea peruenit Maunitano-
 rum: qui eam usq; ad Caroli magni tempus tenuere: varia usq; in omne genus
 crudelitate. His Carolus bello superatis / prouinciam a Barbarorum seruitute

Britannia.

Gothi.

liberatis. Ab Aphris postmodum maior eius pars oppressa est. Hodie quodam Mauri partem maritimam tenent / Regnum Granatae nouo nomine appellatur. Ea quoque ora omnis / quae Arogonia & Valentia dicitur / paulominus ducentis annis a Barbaris recuperata est. Et item belears insule; quae illorum ditioribus erant facte. Siquidem eas regiones a Barbaris fuisse possessas / id est praecipue quod maritima omnis ora a Mauris inuoluitur: qui in sua perfidia perseverantes tributa regibus Christianis persolunt. Harum tot tantarumque mutationum varietates haud dubiam cōiecturam praebent: Hispanos omnes nuncque vitae miseria vacasse. Transleamus ad oppositam Africam si libet: & qua felicitate diuersis dominis pariter persecutemur. Eius magna pars Libya Aethiopiae finitima continetur. Aphri deinde inde Numidae / Getuli / Mauritani / Mesulii: quae provinciae diuersis quondam regibus paruerunt: ab his omnibus plus quam barbarica tyrannide oppressi fuere populi. alienorum enim appetitu continuis in bellis ob regum aliena appetentium libidinem versati sunt. Primum Gorgonum gentem tradunt in Africa regnantem / a Perseo Iouis filio victam. Ab his descenderunt Amaeones libycae armis assueti: quae non solum Africam infestaverunt. sed in Asiam transeuntes / magnam illius partem sunt depopulati. In Africa vero plures sibi subigere nationes. Atlantides ab eis cum pluribus imperaret urbibus usque ad pubertatem interfectis destruxere: crudelius quam par erat ad terrendos finitimos victoria usque. Cum his constituta pace / regina earum Mirrhina exercitu triginta milium perditum / duorum milium equitum sulca / a duobus quoque propinquas arma vertit: quibus acie superatis usque ad Herculis aduentum / quo regnum eorum deletum est / in Libya regnarunt. Titanas antea Dionysius omnes vicerat. Reliquae Africae provinciae usque ad Carthaginensium tempora regibus / qui & ipsi bella inuicem excitabant pariter. Secutum est deinceps Imperium Carthaginense: quod non absque multorum calamitate comparatum est. At huius terminis Africam non contenti / Hispaniam multis miseris affecerunt: arma in Siciliam ac Sardiniam verterunt. & ubique incerto Marte mutuaque pernicie bellatum. Secuta sunt deinceps primum / secundum / ac tertium cum Romanis bella grauissima: in quibus quantum fuerit sanguinis humani effusum mirabile videtur dictum. Ea certe bella non solum Carthaginis / sed totius Africam ruinam secum traxere. Quae draginta ferme annis Carthago cum Romanis terra marique certauit. tandem subacta / capta / incensa / euersa est: quo nihil crudelius excogitari potuit: quam urbem tam magnam / tam potentem / tantis rebus gestis sceleram / spoliatam / deletam / euersam / nihil lum maximam miseriarum genus existuisse. Viginti duo milia passuum urbem ambitu complexam tradunt: duo milia arcis muros. Decem & septem diebus uniuersae urbis aedificia ignis absumpsit: maximum documentum humane calamitatis. Tot tamque aspera bella: quibus magna cum suorum strage succubuerunt: tot tantorumque tum principum / tum exercituum amissio ac trucidatio: tam seuerus urbis a deo magnifice interitus: tot aedificiorum conflagratio: tot milium hominum flebilis seruitus: nonne instabiles fortunae opes / fragilem atque imbecillam humane sortis conditionem / miseram vitae nostrae rationem ostendunt: a demoneque nihil tutum in hoc uiuendi curriculo a calamitatibus esse posse. Adhuc his regis Syphacis captiuitate victus enim praefatus Scipionis potestate cum deuenisset: Romam cum reliquis captiuis missus / Tibure defunctus est. Post obitum Masiuissae regis Numidiae / Iugurtha deolo & fraude regnauit: ac ipse bello victus / cum viuis in ditionem Marii ductus / uinctus ante triumphantis currum processit: pauloque post e saxo tarpeio deiectus obiit. Restituta postmodum Tiberij Gracchi decreto Carthago est: & colonia eo missa. Non tamen eam urbem provinciamque pace diutius licuit frui. Antea pompeij / postea Caesaris bellis ciuilibus lacerata est. Secuti sunt Vandali Gothique: a quibus longo tempore possessa Carthago: demum a Bellisario liberatam legimus. Varijs deinde

Amaeones.

Carthaginenses

Carthago deleta.

Iugurtha

Carthago reparata.

affata molestijs / iterum Barbarorū qui Saraceni dicuntur / crudelitate deleta ac
 prostrata a deo fuit: ut pauca eius vestigia supersint. Non est omittenda Cypri
 opulentissimi quondā regni vastitas deslenda: quā paulo ante trigelimum annū sci
 mas contigit. Clavis regis Aegyptij / quem Soldanū vocant: eam insulā inuasit
 occurrente ex improviso regem capiunt. Nicosiam urbem regni caput / oēmque in
 sulam p̄ter pauca munita oppida spoliant: p̄cedam regemque in Aegyptum aspor
 tant. Rex pactus dare tributū quotānis: in insulam desertā / ipe oim̄ rerū inops res
 uersus est. Graues admodū defendiq; vident: quos ceterarū genū atq; urbium
 retuli casus fortunę sequit̄a isignes. Verum in urbis Romę Italicę ruinis asperius
 crassata / illius asperitas videt: quas ego tanq; in extrema acie referuati: ut non sit
 mirandū: eas provincias que Vrbi paterunt collapsas ac p̄stratas fuisse: cum re
 ginam orbis Romā / & genū impatricem Italiam tam sede laceratā ac vexatā cō
 cernant. Italiā ante urbem corditā fuisse semp̄ tum ab externo / tum a domestico
 inquietā legimus. Plures eius maritimas oras & mediterraneas gręce nationes oc
 cuparunt. A sup̄o mari Mantua / Patavium / Ancona ab externis conditę: qui & ipsi
 Troiana stirpe oriundi erant. Ab infero Luna / Pise / Populonia / Cuma / Neapoli
 sis / Tarentū / et om̄is tractus maritimus: qui ad Gręciam vergit gręcorū urbes esse
 dicunt. Saturnus antea ad Italiam fugiens / primus ea loca tenuit / ubi nunc mons
 est Capitolinus. Post hunc Euāder palatium edificauit: sibiq; cōstituit regni opes.
 Postmodū Aeneas p̄ Latium nauibus delatus / nō absq; bello: qd̄ Turnus mltō san
 guine excitauit: Lauiuiū sibi sedem / cōcedente latino rege / delegit. Latium / Arcades
 & Pelasgi inhabitant: quibus Vmbri suis sedibus exacti sunt. Agilla quoq; urbs
 a Pelasgi / & Cora a Dardano Troiano cōditę. Etrusci usq; ad Alpes Imperiū p̄
 tenderunt: om̄ibus his locis subactis / que postea Cisalpina gallia vocitata est. Te
 nuerunt quoq; oēm eam regionē / que ad sup̄um mare protendit: edificata in litto
 re maris urbe quam Adriam dixerunt: quā & mare nomē traxit. Transcenderūt
 postea sup̄atis Alpibus in Italiam septius Galli / Senones / Insubres / Boi: qui pulsati
 Etruscis / om̄es regiones in qbus nunc Lombardia est / usq; Ariminū arma pene
 trarūt. Secuta est Roma urbs a Romulo cōdita: que flagellū nō solū Italię sed toti
 us orbis venisime dici pōt. Nā dum imperiū amplificare cupit / & vicinos quosq;
 subigere: infinitarū urbium ruina / & multarū puinciarū vastitate / plurimarū gen
 erum pernicio in tantā molem Imperij deuenit: ut suo pondere rueret sit cocta. Sed
 dum Romani sibi vicinos subdere conant: ab externo hoste appetiti / magnis clas
 sibus extremū declinauerūt fortunā. Antea Galli: tum Pyrrhus multum Itali san
 guinis duobus prelijs effuderūt. Tum maxime Hānibal q̄tuordecim annis Itas
 ię atq; Vrbi viribus attritis / pluribusq; urbib; captis ac deletis: vastitas Italię ap
 pellari potest. Supuenerunt deinde Cymbri / & ipsi magna Romanorū militū cede in
 Italiam profecti: quibus nisi virtus Marij obstetisset / actum de Imperio Romano
 fuisset. Sociale deinde & ferule bella sunt excitata: nec nisi magnis sedata cladi
 bus & plurimū urbium ruina. Verum plures Vrbi q̄ Italię tempestates fuisse vis
 dent. Nuncq; em̄ a priuatis dissensionibus / nuncq; ab intestinis certaminibus / nūq;
 a domesticis contētionibus / nuncq; aut externis / aut ciuilibus quieuit bellis. Dum
 regibus paruit / adeo illis virtus ciuū infensa erat: ut Brutus animi magnitudinē
 stulticie simulatione tegere cogeret. Libertate parua / nos̄is plebis secessionem:
 nos̄is eius & patrum diutina certamina: nos̄is seditiones tribunorum / ac inter
 eos & patres usq; ad cēdem dissensiones: nos̄is & optimorum / & bene de repu
 meritorū ciuū exilia: ut semper vexatam tum a bellis / tum a domesticis cōten
 tionibus Urbem fuisse constet. Quid enarrem in Italia / Hispania / Gallia / Germa
 nia / Asia / Africa / Europa / Gręcia duces Romanorū supatos: exercitus: fugatos
 ac cęlos truncatos Impatores: sanguinē per orbē sparsū: varia piculorū discrimina:

Cyprus

Italię deseri
ptio.

Saturnus
Eruander
Aeneas.

Romana
clades enu
meratur

ostendunt
q̄

ostendunt
q̄

quibus semper urbs fuit exposita. Quid recensēā infinitas pene urbes iniquo Marte
 absumptas: puincias cultoribus desolata: deletas nationes: Quid vero loquar de
 bellis civilibus tam seuis: ac nefandis: quibus romana urbs est lacerata: Mirū dictū
 videt quantā cladem/quantā pestem/quantū incendiū in Vrbe/Italia/ toto demum
 ferme orbe terrarū excitari. Sēpius inter ciues armis est certatū cum magna ci-
 uium internitione. Quod luctuosum/et deflendū/et detestabile spectaculū erat: con-
 spicere in foro/in rostris/in curia affixa proscriptione: capita: & hastam illā sub qua
 damnatorū ciuū bona veniebant: Nullū tamen crudelius/nullū execrabilius ter-
 tio bello. quo libertas penitus amissa est: quo tempe quatuor milia ciuū unico edo-
 cto proscrip̄ta vario supplicio perierūt. Quantā cēdem tum ciuū tum exterimorū
 fuisse putandū est. in Pharsalia: in Aphrica: Hispania: in ipsa urbe: cum Marij Syllae/
 Carbonis/Cynne crudelitas ciuū sanguine sitret. Mior Cēsaris victoria fuit
 perniciosior triumuirorū/ qui tempus oppellere. Miserrima pfecto illorū tempe
 censenda conditio est: quibus nil iustū/nil equū/nil sanctū nil fidum/nul tutū/nil cuius
 exploratū erat (redūdabat em vndiq: crudelitas) quo certū vitē sibi terminū cōsi-
 tuere posset. Verissime testaret si opus esse raro maiorē vastitatē Vrbe atq: Ita-
 liam: ille pestilam: et eam quā Hānibal importauit. Testes sunt exercitus ad Tre-
 biam: ad lacū trasimenū: ad Cānas: ad Brucios: multūq: alijs in locis occisi. Testis
 est Capua urbs nobilissima per vim recepta: quē ciuibus partim trucidatis/partim
 diutenditis crudelē in modū dilaniata est. Testes sunt reliquae: alię urbes permul-
 te: quas eo bello hostilis furor euerit. Nullo unq: antea tempe / nulla arte adeo
 Italia lacerata est. Secutus est post tot clades Augusti Cēsaris principatus: cuius im-
 perio paulū a bellis Italia quieuit: sed prudentia atq: ope id accidisse cōstat. Subie-
 re deinceps in Imperiū pleriq: non hoies / sed portenta nequissimi ad p̄ncipiū ho-
 minū procreata: Tiberr: Caligulę Nerones: Vitellij. Domitiani: pluresq: preterea/
 qui tanq: tyrāni nequissimi nihil nisi crudele/vastum/inhumanū/detestandū. nihil
 nisi de delenda urbe atq: Imperio cogitarent: adeoq: vires Imperij labefactarent
 flagitijs: tum virorū excellentiū cēde debilitarent / ut nulla sequentiū p̄ncipiū (si
 qui boni dabant) virtute inflaurari eorum immanitas posset. Ita nō Imperatores/
 sed immanes feritate bestię ad interitū Vrbis/ad Italię vastitatem/ad provinciarū
 omniū perniciē/ad clarissimorū hominū necem t̄modo nati intētiq: videbant:
 quos a sanguine ac perniciē hoim magis fatietas retraxit q: volūtas. Adiciamus
 licet ceteris Vrbis calamitatibus ignis damna: quo ciuitas fere om̄is deleta est. In
 cendiū prius Nerone impante/ om̄ia ferme antiqua ila absumpsit edificia: om̄e
 pristinū monumentorū decorem: om̄ia templa subuertit. Ex. xliij. regiōibus septē
 solotenus delete/trium paucorū rectorū vestigia supfuerē. q̄tuor integris relicta
 quas & ipas Vespasiani tempe similes incendijs labe euerit. Secuta est extrema
 Vrbis & Imperij pestis Constantinus. qui Roma tanq: nouerca relicta/ abiecit atq:
 illius om̄i curā: moū Romā in Thracia / ubi Byzantiū erat fundauit: qua exierit
 inē Vrbis/excidij Italię/Imperij debilitādi occasio data est. Duo pro unico Imp̄a-
 tores creabant. cum nequaq: tanta in uno esset virtus/ut solus maiestātē Imperij
 tueretur. Hinc om̄ia mala emanarunt: pro uno monstro duo sunt excitata: qui vi-
 ros illustres/sapientes pace & bello utiles tanq: pessimi carnifices interfici p̄cipies
 bant. Quo factū est: ut cōfractis Imperij opibus: deficientibus sapientiū consilijs sa-
 cultas dare Barbaris nationibus ad Italiā nā seundi: utq: multe puincie ad ex-
 cutiendū iugū imperatū crudelitate ad defectōem impellerēt. Miserrima pfecto
 fuit & Vrbis & Italię fortuna: q̄ tam malis principibus: nō Italis / sed semibarbaris
 tā scitis tyrānis parere cogent. Desende vident mltiplices q̄s reculi supior: t̄m
 calamitates. sed crudeliores m̄to atq: acerbiores q̄ sunt postmodū secute. Nā centū
 ferme ānis Vrbis romana quies a Barbaris nationibus capta ac direpta est. mag

Hānibal

Augustus
CēsarIncēdia Ro-
mę.Constanti-
nus.

na cum totius Italiae ruina. A Gothis / qui per Pannoniam Honorij tempe in Italia
 descenderunt / primū Alarico / deinde paucis post annis Astulpho / qui ei successerunt
 rat Ducibus capti / spoliati / direpti / fuisse constat. Hunni postea Genserico duce
 ex Africa (quo ex Hispania traiecerat) nauibus in Italiam adducti / Romam occu-
 pant / spoliant / annos ferme quadraginta post Urbem ab Africo antea captā.
 Hic per Campaniam quā cum multa urbium ruina depopulatus est. in Africā cum
 preda reuersus / Eudoxam ante Valentiniani uxore secū duxit. Odoacer deinde
 Thuringos / Hercularū rex Italiae petens / supato apud Ticinū Oreste patris
 cio / Augustulo / ab Impio deiecto / Roma potit. Sed a Theoderico rege Gotho
 rum / xi. postea quā Italia Urbemque ingressus erat anno apud Rauēnam interfectus
 causam p̄buit Gothorū ducibus / qui sibi Rauēne sedem regni cōstituerant / Italiam
 vastandi. Totila postmodū rex horū oīm crudelissimus / suos reliquos in unū co-
 actis / post multarū urbium cladem / in quis nram hanc ciuitatē fuisse tradunt. Urbē
 ab se obsessam ac fame ad deditionē cōpulsam truculentius quā ceteri diripiens /
 muros erexit / domos incēdit / captiuos abduxit / tanta usque crudelitate / ut Roma
 40. dies absque habitatore ullo pmaneret / feris tū & bellis habitaculū facta. Inde
 paulo post ad Urbem reuersus mitiori animo impauit urbi / adeo multis calamita-
 tatum tēp estibus debilitatē / ut nihil p̄ter nomen pristinae imaginis teneret. Dein
 cepit tam Gothorū regibus aliquā diu paritatem varijs Imperatoribus ac tyrānis
 quorū libidini expōset / non solū imperiū amisit / sed vix se alienis viribus sustētat.
 His Urbis Italiaeque vastitatibus Longobardorum inundatio accessit / gentis Barbarae
 ac ferocis / quae magne Italiae portioni dāta est. Oē quippe Cisalpinę galliē regis
 onem / quē nūc Lombardia est ab eis cognouita / oēmque superi manis ferme tractū
 ab Rauēna Beneuentū usque tenuere. Ducentos paulo amplius annos in Italia re-
 gnarunt / Romanis & summis pōnificibus multorū cum p̄nicie infesti. Quo ac-
 cidit / ad cōprimēdas eorū iniurias / tum Pipinus / tū Carolus (qui postea est Im-
 perator factus) in Italiam acciti / deuictio Desiderio eam a Longobardorū seruitute
 liberarent. Maurorū quoque multitudo ingens & antea & paulo post Italiam iam
 debilitatā inuasit / Beneuentū ac Niceriam / pluresque vicinas urbes ab eis vi captas
 diutius tenuere. Inter ea Portuensi ciuitate romanū agrum sepissime incurstantes /
 Basilicā sancti Petri oibus spoliarūt ornamentis. Quare p̄motus tertius Leo pon-
 tificis / vaticani muro cūxit. quo tutior esset locus a Barbarorum incursum. Neque ta-
 men deuictis Lōgobardis / aut Mauris expulsis quies Italiae data est / aut Urbis pa-
 ce fruī licuit. Nam post imperiū Carolo demandatū / pars grecis Imperatoribus / ps
 successoribus Caroli parebat / quia ex re dissensionis ac bella tum in Vrbe / tū alijs
 in locis exoriebant. Plures in Italia tyranni / reges / Imperatores deinceps fuerunt /
 a quibus semper vexata atque exinanita est. Ea parte Italiae / quam hodie regnū Ne-
 apolitānum appellant / bello intestino fessa / altera factio viribus inferior auxi-
 lium a Roberto ac Ricardo Normannorū ducibus / qui eo cum pluribus sue gens
 tis militibus ante millesimū & trecentisimū annum transfuerant petiuit. Cum di-
 utius inter eos bella vigerent / qui Normannis successerunt Duces per aliorū ca-
 lamitates suas opes adeo armis auxerunt / ut postea Rogērius per Anadētū pon-
 tificem duobus de regno certantibus rex sit factus. Id regnū postea bello sepi-
 sine appetitum / & ad nostram usque aetatem diuersę gentis reges in eo haud par-
 uo certamine regnarunt. Finitimę regno prouincię / quę in diuisione Romanę eccle-
 się concesserunt / quia fruunt quiete / ipsi ut de superiorū temporū conditione sileat
 conspeximus. Etrusci si frequentibus inter se bellis haecenus pugnarunt. Nulla eis
 vitas Etrusca est / quam non domestice exagitauerunt factiones / quoad hanc nos-
 tra urbs magna illius parte potita est. Sed usque ad hoc tēp appellare possimus
 prouinciā inquietam. nuncquē em post trecentisimū annum contigit / ut non aliqua

Gothi
 Hunni
 Odoacer
 Totila
 Lōgobardi
 Pipinus
 Carolus
 Leo papa

Roma in solita

Etrusca prouincia in quiete

- Ianua** eius ciuitas/vel domestico/vel externo bello laboraret. Ianua Ligurum urbis hodie mari plurimū potens/paulō supra quingentesimū annum dalle Maurorū capta/populata/atq; euerfa est. Lombardie (que ita dicitur) urbes. tum imperatorum tum tyrannorū quibus subditę fuerunt longo tempe sequita sunt afflicte: ut delitiosam fame ad deditiōē compulsi: in qua incensis te ctis/ dirutis edificijs/ ciuitibus captis eius sequita debacchata est. tante vastitati Papie/Placentięq; addidit ruinam. Nonnullę p̄terea ab Impatoribus obsesse capteq; ciuitates diuersis malis cōsuetate sunt: pauca eius gentis loca vel Imperatorū/vel tyrannorū/ qui sua quisq; oppida per vim ceperat vitare potuit crudelitate. Acolinus Romanus vir oim crudelitatis: cum paulū supra centesimū annū Patavij tyranidem occupasset: ad undecim milia ciues in unum locū sub specie cōcilij coactos cōbulsit igni. Tandem urbem dudū bello fatigatam/una cum eius principe Francisco comes virtutū cepit pauloq; post eodem noie filius cum recuperasset: non multos post annos Veneti longa obsidione sessam receperūt. Dedit eam Franciscus Dux (qui Venetia cū duobus filijs deductus in carcere postmodū strangulati sunt) non parū vestigiū q̄lis sit fortune fides. Nulla fere Cisalpinę gallię ciuitas/aut barbarorū/aut Italorū obsidione dirēptionēq; effugit. Patavij/Verona/Brixia/Mediolanū/Ticinū/Cremona/Parma/Placentia/Muina: relique quoq; eius prouincię urbes suis fatum experere frequentes subiere calamitates. Nos ipsi hoc nostro saeculo quotiens Italiam bellis flagrante vidimus: Quot ciuitates tum hostili rabie/tum domesticis factionib; absumptas: Possem referre bella que inter nos/ & vicēcomitū/ Franliam iam annos nonaginta/ in quibus omis ferme Italia comprehensa est/ vigerunt nisi longa futura esset historia. Quid loquar de Sicilia: que portio Italię habet: nō ego ullam urbis parte crudeliores tyranos exptam. Ap̄to p̄terea est undiq; mari & oim cupiditatib; exposita: ut omes in eam pyratę impetū faciant. A Grecis/ a Carthaginensib;/ a Romanis possessa/ diruta/ ac lacerata est: & infinitis pene calamitatibus cōfecta: ut miserima illius cōditio omī tempe fuisse videat. Possem insuper ceterarū nationū recedere & domi & foris arma multorū sanguine excitata. Quid crudelius bello ciuili: quod inter Gallicos dudū magna cum pernīcie & hoim & urbium est exortū: Possem his adijcere regni Bohemorū partitūq; p̄pinq̄uati de flendam multorū strage hominū calamitate. sed vereor ne hac ipsa que retuli acridendi vobis attulerint satietatē. Hoc unū dixisse sat erit nullā unq; atatem/ nullam orbis p̄tem/ nullam gentem a miseria fuisse intactā: sed cōtinuis subiectam calamitatib; extitisse. Hic Mattheus: p̄termissa sunt a te inquit Poggi grauiora ac perniciosiora/ ut mihi q̄dem videt/ damna malacq; gbus terrarū orbis est cōsuetatus in quibus maxima clades continet. Quenam sunt ista grauiora inq; a me omittas? Tum Mattheus: Pestilentię inquit/ fames/ terremotus: quib; plurimę maximęq; ciuitates euerse sunt: & ingens strages hoim cōsecuta. Nam ut ea paucis a me recenseant: quid crudelius/ qd miserius dici aut excogitari potest terremotib; quib; diuersis tempibus varijs in locis urbes fuisse legimus/ p̄stratas? Aliquibus annis quieuita bellis Asia a tpe Mithridatis: At interim a deo quasiata est terremotibus regnū eius: vt plures urbes & centū viginti hoim milia perisse dicant. Augusti tēpore Trallis in Asia/ in Cypro plures urbes motu terre cōciderunt. Impante Tibero tredecim Asię ciuitates (in quib; Apollonia/ Ephesus/ Magnesia/ Sardis/ Celsarea/ Philadelphia/ Ostene/ Gedhero/ Tmolus/ Tenus/ Cyme/ Mirona/ Diabira/ ma) simili motu sunt absumptę. Bitynia quoq; in Saluatoris passione concussa. Sub Neronis impio Laodicia/ Hierapolim/ Colassem motus sūis/ p̄stravit. Tres insup Vespasiani principatus urbes euerfas cōspexit. Eadem clade sub Traiano quattuor urbes periere: Elea/ Mireā/ Cyme/ Pytane: & Antiochia subuersa: Hęc

driani quoque etas terremotus damna sensit in Caesaree ac Nicopolis ruina. M. pre-
 terea Antonini imperium suis claudibus fuit insigne. Nam & Smirna urbs concis-
 dit: & in Tyro ac Sidone ex edificiorum collapsu multa hominum milia tum debilita-
 ta, tum extincta sunt. Quod idem contigit imperante Constantio Constantini fis-
 lio in multis Asiæ urbibus: in quibus horribili motu terre plura hominum milia inter-
 fuerunt. Hanc cladem Nicomedia funditus eversa secuta est: vicinis quoque urbibus
 magna ex parte collapsis. Valentiano ac Valente regnantibus terramotus per
 uniuersum orbem factus: mare litus egressum / Sicilię multarumque insularum urbes cum
 innumerabili populo oppressit: Nicaea quoque denuo penitus eversa. Archadij Hono-
 rijque aetate plurimas Europe regiones motus terre quassauit: ac maiorem murore
 ac tumum urbis partem plurimamque edificia tum publica / tum priuata euerit. Et
 quonia Europe mentione fecimus: ipsa sua damna passa est. Nam in Peloponneso
 Socratis & Platonis tēpe Elicem & Buram urbes Euboiae maritimas cum habi-
 tatoribus terre hiatus absorbit: & ubi antea urbes erant / nunc mare nauigijs per-
 uitium factum. Et Amyclę a serpentibus deletę. Opundorū insuper / ac Noricorū
 tresque praeterea Galatarū urbes sub Traiano motu terre dirutę. Simili peste Dir-
 rachium est collapsum. & plures Campanię urbes euerse. Vbi pontine fuerat palus
 des plures fuisse urbes tradunt. Rauenta his adijcienda est: quam maiori ex par-
 te prolapsam ferunt. Dicitur est a te antea diluuisia magnam partem maritimę
 Graecę vastasse: sed & Bitynię quoque oppida cōplura ob continuā pluuiā aquarū
 inundatione dissoluta ac collapsa sunt. Adijci tot tantisque calamitatibus possunt pes-
 tes & fames: quibus multi mortales periere. Urbem certe Romam cum a Totila
 obsideret / adeo oppressit: ut multi natorū corpora mandere cogerent. Quod idem
 in obsidione Hierosolymę contigisse Eusebius auctor est: tanta enim fames in ciui-
 tate viguit: ut mulier infantem filium igni assūm mandens sit reperta. Multa cer-
 te milia hominum in ea perisse fame legimus. Pests etiam Heraclij ut opinor tempe
 adeo percrebuit: ut multis diebus ultra decem milia hominum interirent: adeoque vis
 morbi grauis fuerit: ut plures velato capite se in Tyberim projicerent. Sed quid an-
 tiquiora narro: Nup cum rex Anglię Rothomagū Gallię urbem obsideret: tres
 decim milia hominum paucis diebus fames absorpsit. Idemque pluribus ciuitatibus
 propter obsidionem legimus accidisse. Nullo modo singularium urbium percurram
 calamitates. Refert Plinius tres & quinquaginta populos antiquo in Latio dele-
 tos: quorum nulla extat memoria. Similes & his maiores multo clades reliquas or-
 bis partes prope todas iudicandum est: quae quonia sifarum luce caruerunt in obscuro la-
 tent: quę recensui scriptorum monumeta clariora reddiderunt. Vbique enim terrarum cœle-
 stia vires suas ostendunt. Nulleque ob eam causam regiones terre motus / pestilens
 tias / famem / bella / seditiones subterfugere valuerunt: quo patet totius orbis cala-
 mitosam vitam fuisse: & hac cōmuni miseria omnem esse comprehensam humani
 generis societatem. Quae cum dixisset: Tum ego: intelligis inquā Cosme quantis
 incommodis / quantis periculis / quantis fortune incursumus / quę asperę acerbeque cōdis-
 tioni exposita sit mortalium vita: in qua nihil sane tutū / nil securum / nil firmū / nil
 certum a miseria nobis datur. quapropter desipere mihi vident: qui longā etatem /
 longū vitę curricula / opes / diuitias / dignitates tantope expectant: & votis oibus ex-
 polcunt: ipsi sibi foueā in quā incidant pparantes. Tum Cosmus. Non rejicio inquit /
 quae a vobis satis diligenter disputata sunt: a me vero antea de viuientium foelicitate
 dicta eo spectarunt: ut elicere opinionem vram potius / quę ut meam finiam ferrem.
 Video enim ut antiquiora postponā: de quibus satis copiose defersistis: tum Italię / tum
 huic nre resp. qd memoria teneā: raro ullam quietē aut a bellis nostra etate / aut a
 varijs calamitatibus datam: sed semp eam aut lacessitam appetitāque externis armis:
 aut alios lacessisse: seditionibus quoque domesticis & ciuili discordia sepius laborā

Inundatio
 Bitynię.
 Fames hor-
 ribilis

Pests
 atrox

Plinius.

Poggius.

Cosmus.

DE MISERIA HVMANAE CONDITIONIS.

se: adeo ut multis saeculis non liceret longiore quiete frui. Sed quoniam remedia nos possent ab his vitæ molestiis tutos reddere: Omnibus enim tum animi/tum corporis infirmitatibus: si bonos medicos nacti sumus: cura salutem adhiberi potest. Non est igitur desperandum quin auxilia nostris morbis reperiant: quibus ab incurfu fortunæ protegamur. Ea inquam esse/que a virtute petantur necesse est: cetera externa vitæ denique nulloque presidio aduersus temporis iniquitatem sulta. Vera inquit Cosmus sententia videris: & omne subsidium a virtute in rebus humanis assentior esse petendum. Verum consideranti mihi has communes vitæ acerbitates/visum est hæc aduersa ob eam rem euenire mortalibus: ut aliquando nos esse homines meminimus: hoc est imbecillis/fragilisque nature/& incerti vitæ cursus: que ex tenuissima re persepe conficiatur: utque a fortunæ bonorum/que caduca sunt cupiditate auersi/animi & cogitationes nostras conuertamus ad meliora rerum studia: quorum ope consilia rationis secuti/in veram nos libertatem vendicemus. Ea erit: si vitiorum reiecta cõtatione mentem ad suimet cõtemplationem cogitationemque reuocauerimus: si contempit sensuum deliniametis/ac spreitis voluptatibus illecebris/parebimus imperio rationis: si virtutem tanquam ducem nostrorum operum secuti/eius preceptis veluti bene viuendi magister obsequeretur. Hæc nos ab omni vitæ molestia/ab omni perturbatione animi auocabit: hæc ab omni tutos reddet infœlicitate. Hæc arma subministrabit: quibus munus contemnemus fortunæ tela. Hæc admonebit opes superfluas cõtendendas esse: fortuitis bonis utendum non tanquam nostris/sed ut comodatis: ad que restituenda cum libuerit dantis arbitrio parati sumus. Hæc docebit eadem animi equitate & possidenda illa/& relinquenda esse. Multa sunt ut nostis excellentium virorum documenta: quibus instruiamur ad vitam bene & cum ratione degendam. Hæc preceptrice/si nostros vitæ actus instituerimus: omnem fortunæ impetum cõtendemus. Id autem preceptum in promptu est habendum: ut nihil agere conemur ex quo ulla penitendi ratio oriat. Fortunæ munera si adsint/non essemur: si desint/leuiter feramus. Illud multum arbitror nobis profuturum: si cogitauerimus aduersam quoniam nobis dari fortunam: ut cum ea forti animo congressi/superiores suo certamine euadamus. Non enim in secūdis probatur virtus: sed in aduersis. Vento prospero nulla gubernationis scientia inspicitur: sed in tempestate turbida/& resatibus ventis. Non est tam valida fortunæ vis/ut a forti & constanti viro non superetur. Multi cum illa colluctati victores euaserunt. Animus a fortunæ imperio liber est: si opes aufert: si vires/si valitudinem/si uxorem/si liberos. Aequa mente careamus muneribus suis: ex insimemusque id summa Dei providentia fieri: qui rebus nostris recte consulat: cum ipse solus nouerit quid nobis sit profuturum: nos malis nostris causam & fomentum prebemus. Vota nostra sæpius contra nos vergunt. multa petimus in penicem nostram: quæ impetrata summa nos torquent egritudine animique miseria. Exoptamus fortunas: opes: magistratus: imperia reliquaque quibus fortuna dominatur. At ea pluribus hominibus tum inopie/tum ex illi/tum carceris/tum mortis/tum summe infœlicitatis causam prebuerunt. Fugientes igitur nobis sunt fortunæ insidie: & ea a nobis querenda atque expetenda præcipue quæ nostris iniuris sint: quæ neque viuos deferant/ neque mortuis auferant. Hæc nobis virtus ac ratio prestabunt: quæ qui sequetur instituta/earumque consilio parebit. securior viuet: neque fortunam timens/ neque ulli subditus aut vitæ miserie/ aut infœlicitati. Quæ cum dicta essent: multique interim domi conuenissent qui Cosmi opera consilioque egerent: tempus est inquit Mattheus/ ut his cedamus: cum fati iam inter nos collocuti simus. Ut libet Cosmus inquit: quæ hi nostri sermones plurimum mihi voluptatis attulerint: reliquorum voces aliquam molestiam non carent.

Poggius
Cosmus.

Virtutis est
secutus.

animi liber
tas.

Mattheus,
Cosmus.

Poggij Florentini duo de miseria humane conditionis libri finiunt.